

MINIMÁLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM
ŠKOLNÍ ROK 2014-15

Zpracoval(a): Mgr. Eva Halfarová

OBSAH

Úvod	3
1 Školní preventivní strategie	Chyba! Záložka není definována.
1.1 Charakteristika školy	6
1.2 Současný stav problematiky	6
1.3 Analýza současného stavu	7
1.4 Personální zajištění prevence	8
1.5 Cíle projektu	9
1.6 Vymezení cílové skupiny	10
1.7 Způsob realizace	11
2 Minimální preventivní program	14
2.1 Situace ve škole	18
2.2 Stanovení cílů Minimálního preventivního programu školy	20
2.3 Dodatek k Minimálnímu preventivnímu programu	38
2.4 Krizový plán	39
2.5 Strategie proti šikanování	42

ÚVOD

„CÍLEM PRIMÁRNÍ PREVENCE JE ZVÝŠENÍ ODOLNOSTI DĚTÍ A MLÁDEŽE VŮČI RIZIKOVÉMU CHOVÁNÍ. PŘEDEVŠÍM VÉST DĚTI KE SPRÁVNÝM POSTOJŮM VŮČI ZÁTĚŽÍM A PROBLÉMŮM.,,

Minimální preventivní program pro školní rok 2014/2015 stanovuje dlouhodobé a krátkodobé cíle pro žáky i učitele v oblasti prevence rizikového chování. Minimální preventivní program pro školní rok 2014/2015 byl projednán a schválen pedagogickou radou dne .....

Rizikové chování se již dotýká dětí, které navštěvují základní školu, a proto je důležité zahájit primární prevenci v době základní školní docházky, poskytovat žákům co nejvíce informací, podaných přiměřeně věku a na toto téma s nimi hovořit i na neformální úrovni.

V tomto věku patří žáci k nejohroženější skupině, proto se naše škola rozhodla připravit a realizovat komplexní, dlouhodobý program primární prevence rizikového chování, zahrnout do něj co nejvíce spolupracujících subjektů, především pak rodiče. Základním principem strategie prevence rizikového chování, je výchova dětí a mládeže ke zdravému životnímu stylu, osvojení pozitivního sociálního chování a rozvoj osobnosti.

Účinnost prevence musí rovněž ovlivnit chování dětí a dospívajících ve smyslu podpory zdraví a také by měla zvyšovat odolnost dětí a mladistvých proti stresu, dlouhodobým frustracím a naučit je zvládat různé životní problémy. Je třeba vést žáky k sebevědomí, správnému sebehodnocení, k poznání sebe sama. Důraz bude položen na informovanost žáků v jednotlivých předmětech i na širokou nabídku volnočasových aktivit. Cílem bude také motivovat učitelé k aktivnímu zapojení se do realizace programu. K tomuto cíli využíváme různých metod aktivního sociálního učení, individuálního přístupu k žákům, třídnických hodin.

Působení na mladou generaci musí mít charakter výchovně vzdělávací. Musí jít o proces vytváření a upevňování morálních hodnot, zvyšování sociální kompetence dětí a mládeže, o rozvoj dovedností, které vedou k odmítání všech forem sebedestrukce, projevů agresivity a porušování zákona.

1. ŠKOLNÍ PREVENTIVNÍ STRATEGIE 2013-18

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále MŠMT) má stěžejní roli při uplatňování školní primární prevence rizikových projevů chování u dětí a mládeže v České republice. V oblasti protidrogové primární prevence bylo ministerstvo usnesením vlády č. 549/2003, o posílení národní protidrogové politiky a současně zákonem č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, pověřeno financováním a koordinací činností v oblasti primární protidrogové prevence ve školách a školských zařízeních. Období školního vzdělávání je velmi významné při formování osobnosti mladých lidí a vše, co se v tomto období nepodaří, se jen velmi obtížně napravuje v období dospělosti. Toto je také důvod, proč je oblasti prevence rizikových projevů chování u školní populace věnována mimořádná pozornost, a to nejen ze strany ministerstva, ale i všech dalších složek podílejících se na řízení oblasti školství, zvláště pak krajů a obcí.

Ministerstvo v oblasti prevence rizikového chování plní několik stěžejních úkolů. Jednak je to stanovování základních strategií v daných oblastech, stanovení priorit na budoucí období, podpora vytváření vazeb a struktury subjektů realizujících či spolupodílejících se na vytyčených prioritách a v neposlední řadě podpora vytváření materiálních, personálních a finančních podmínek nezbytných pro vlastní realizaci prevence ve školství, včetně nezbytné metodické podpory subjektů působících v primární prevenci.

Národní strategie primární prevence rizikového chování na období 2013-2018 (dále jen Strategie) vychází ze závěrů pravidelných jednání s krajskými školskými koordinátory prevence a metodiky prevence, z dlouhodobých cílů stanovených Strategiemi mezíresortních orgánů a ze zkušeností s naplňováním předchozích koncepcí prevence zneužívání návykových látek a dalších rizikových projevů chování u dětí a mládeže na období 1998 – 2000, 2001 – 2004, 2005 - 2008 a 2009 - 2012.

Strategie je v souladu s dalšími koncepčními dokumenty, jako jsou Strategie prevence kriminality na období 2012-2015 a Národní strategie protidrogové politiky na období 2010-2018. Strategie je současně plně v souladu s návrhem Standardů odborné způsobilosti poskytovatelů programů školské primární prevence rizikového chování (Pavlas Martanová, a kol., 2012), (dále jen Standardů primární prevence rizikového chování), které v roce 2013 projdou schvalovacím procesem.¹

Konkretizace a harmonogram plnění jednotlivých cílů krátkodobých, střednědobých i dlouhodobých ve Strategii obsažených budou rozpracovány v následném Akčním plánu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na příslušné období.

Hlavní cíl

Hlavním cílem Strategie prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2013 – 2018 je prostřednictvím efektivního systému prevence, fungujícího na základě komplexního působení všech na sebe vzájemně navazujících subjektů, minimalizovat vznik a snížit míru rizikového chování u dětí a mládeže.

Obecný cíl:

Výchova k předcházení, minimalizaci či oddálení rizikových projevů chování, ke zdravému životnímu stylu, k rozvoji pozitivního sociálního chování a rozvoji psychosociálních dovedností a zvládání zátěžových situací osobnosti jako standardní součást výchovně vzdělávacího procesu v prostředí českých škol zabezpečovaná kvalifikovanými a kompetentními osobami a institucemi a dále pak motivace k opuštění rizikového chování, pokud již nastalo a ochrana před dopady rizikového chování, pokud již nastalo ve výrazné formě.

Základní terminologie:

Vzhledem k tomu, že jednou z hlavních funkcí Strategie je sjednotit terminologii v oblasti primární prevence s důrazem na mezioborový a mezirezortní charakter prevence rizikového chování, je v celém dokumentu používána terminologie v souladu s nově vytvořenými materiály v rámci projektu VYNSPI² (zejména Výkladový slovník základních pojmů školské prevence rizikového chování, učebnice Primární prevence rizikového chování ve školství).

Celkový seznam zdrojů použitých termínů je pak uveden v příloze (Zdroje). Základními pojmy Strategie jsou pojmy primární prevence a rizikové chování.

Pojmem **prevence** rozumíme všechna opatření směřující k předcházení a minimalizace jevů spojených s rizikovým chováním a jeho důsledky. Prevencí může být jakýkoliv typ výchovné, vzdělávací, zdravotní, sociální či jiné intervence směřující k předcházení výskytu rizikového chování, zamezující jeho další progresi, zmírňující již existující formy a projevy rizikového chování nebo pomáhající řešit jeho důsledky.

Pojem **rizikové chování** zahrnuje rozmanité formy chování, které mají negativní dopady na zdraví, sociální nebo psychologické fungování jedince a/nebo ohrožují jeho sociální okolí. Rizikové chování představuje různé typy chování, které se pohybují na škále od extrémních projevů chování „běžného“ (např. provozování adrenalinových sportů) až po projevy chování na hranici patologie (např. nadměrné užívání alkoholu, cigaret, kofeinu či nelegálních drog, násilí).

1.1 Charakteristika školy

Jsme úplnou školou pavilonového typu s 1. až 9. postupovým ročníkem a nacházíme se v sídlištní městské části Kateřinky-západ. Školu navštěvuje okolo 350žáků. Ve školní budově je také jídelna, dvě tělocvičny, atrium vybavené dřevěnými průlezkami a velký sportovní areál s atletickou drahou. Je zde dostatek prostoru pro výuku a relaxaci.

Vzděláváme také žáky se speciálními poruchami učení a chování, se zdravotními problémy, kteří jsou integrováni v běžných třídách a několik dětí cizích státních příslušníků.

Škola je řadu let zapojena do celonárodní sítě Škol podporujících zdraví. Naše aktivity a snahy směřují ke zkvalitnění výuky.

Mezi okruhy školního vzdělávacího programu patří výchova ke zdravému způsobu života, výchova ke zdraví, výchova k aktivní spolupráci na projektech, vytváření optimálních podmínek pro prevenci, rozvoj multikulturní výchovy, organizování ozdravných pobytů, práce s talentovanými žáky, prohlubování jazykových dovedností.

Jsme si vědomi, že školní a třídní prostředí výchovně spolupůsobí na žáky, kteří v něm tráví mnoho času. Proto je každoročně zkvalitňováno a žáci mají možnost se podílet na jeho vytváření, na výzdobě a udržování pořádku. Jsou vedeni k spoluzodpovědnosti, mají prostor k uplatnění svých názorů a nápadů.

1.2 Současný stav problematiky

- Odpovědnost za systematické vzdělávání pedagogických pracovníků v metodikách preventivní výchovy, v technikách pedagogické preventivní práce, nácviky praktických psychologických a sociálně psychologických dovedností, techniky rozvíjení osobnosti, metody vytváření pozitivních vztahů mezi žáky a řešení problémových situací.
- systémové zavádění etické a právní výchovy, výchovy ke zdravému životnímu stylu, oblastí preventivní výchovy do výuky.
- uplatňování různých forem a metod působení na jednotlivce a skupiny dětí a mládeže, zaměřeného na podporu rozvoje jejich osobnosti a sociálního chování.
- vytváření podmínek pro smysluplné využití volného času dětí a mládeže.
- spolupráce s rodiči a osvětová činnost pro rodiče v oblasti zdravého životního stylu.

- průběžné sledování konkrétních podmínek a situace ve škole či školském zařízení z hlediska rizik výskytu rizikového chování a uplatňování různých forem a metod umožňujících včasné zachycení ohrožených dětí a mladistvých.
- diferencované uplatňování preventivních aktivit a programů speciálně zaměřených na jednotlivé rizikové skupiny dětí a mládeže.
- poskytování poradenských služeb a zajišťování poradenských služeb specializovaných poradenských a preventivních zařízení pro žáky, rodiče a pedagogy.

1.3 Analýza současného stavu

Analýza problematiky rizikového chování na škole je důležitá pro zjištění aktuálního stavu, stanovení příčin negativních jevů na škole a vytyčení prognózy. Pro analýzu budou využity dotazníky.

Analýza problematiky rizikového chování bude obsahovat např.: informovanost žáků, aktivity pro žáky, vlastní názory na tuto problematiku.

K analýze budou patřit i následující informace: materiály na škole- CD, DVD, knihy, časopisy, preventivní materiály, informace na webu, dotazníky a jejich výsledky, aktivity pro pedagogy, aktivity pro rodiče, spolupráce s organizacemi, zmapování subjektů pracujících s dětmi a mládeží ve volném čase, nabídka mimoškolních aktivit.

Vztah učitel-žák: budujeme vzájemnou důvěru mezi učitelem a žákem. Žák ví, že se může na učitele obrátit a bude respektován jeho názor, jeho potřeby. Učitel se zajímá o žáka, podněcuje dialog. Komunikuje s rodiči a širší veřejností. K pomoci řešení problémů jsou vytvořeny schránky důvěry, nabídnuty konzultační hodiny, informovanost prostřednictvím nástěnky a webových stránek. Žáci si ve třídách tvoří smlouvy o chování mezi sebou a k učitelům. K zlepšení komunikace přispívá i Žákovský parlament, který na škole pracuje.

Projektové vyučování: během školního roku se žáci zúčastňují celoškolních projektů, které podporují spolupráci žáků napříč třídami a ročníky. V hodinách dochází k nácvičce modelových situací, žáci s ve skupinách nebo v komunikačním kruhu učí diskutovat, sdílet své pocity, obavy a zážitky, klást otázky. Je oceňováno úsilí žáka. Žáci si píšou sebehodnocení v jednotlivých předmětech.

Komunikace s rodiči: rodiče obdrží dopis proti šikaně, obsahující postoj školy k tomuto jevu, základní seznam změn chování signalizující rizikové chování, informace o probíhající intervenci. Rodiče jsou zapojeni do programu, mohou si zvolit téma přednášek, účastnit se preventivních akcí, vyjadřovat se prostřednictvím ankety. Program bude zveřejněn na webových stránkách školy. Učitelé

nabízejí rodičům možnost individuálních konzultací. Rodiče mají možnost navštívit výuku, poznávají tak prostředí školy a lépe tak chápou potřeby svých dětí.

Řešení přestupků

Porušování školního řádu, týkajícího se držení, distribuce a užívání návykových látek v prostorách školy, je klasifikováno jako hrubý přestupek a jsou vyvozeny patřičné sankce. Jsou sledovány i další oblasti - šikana, vandalismus, brutalita, rasismus atd. Při jejich zjištění jsou navržena cílená opatření. V případě, kdy selže prevence ve škole, bude přistoupeno k následujícím opatřením:

- individuální pohovor se žákem
- jednání s rodiči na úrovni výchovné komise
- doporučení kontaktu s odborníky
- v případě nezájmu rodičů uvědomění sociálního odboru, oddělení péče o dítě v případě dealerství oznámení Policii ČR

1.4 Personální zajištění prevence

Školní poradenský tým

Výchovný poradce- Mgr. K. Solná

Speciální pedagog- Mgr. K. Bjačková

Metodik prevence- Mgr. E. Halfarová

Psycholog-Mgr. L. Prosková

Výchovný poradce spolu s metodikem prevence a školním speciálním pedagogem koordinují aktivity školy v oblasti prevence. Aktivně nabízejí učitelům a žákům možnost poradit se o svých problémech. Zaměřují se na žáky, kteří jsou ohroženi ve svém vývoji, sebepojetí, komunikaci s druhými.

Členové školního poradenského pracoviště navrhuji opatření, navrhuji řediteli školy svolání výchovné komise, vedou individuální konzultace s dětmi, informují o možnostech další pomoci (adresář soc. služeb apod.)

Metodik prevence

Koordinuje přípravu a realizaci preventivního programu, odborně a metodicky pomáhá třídním učitelům, doporučuje vhodné odborné a metodické materiály a pomůcky k realizaci preventivních

programů. Spolupracuje s institucemi zajišťujícími sociálně právní ochranu dětí a mládeže. Podílí se na uskutečňování evaluace plánování, průběhu a výsledků realizovaných preventivních programů.

Ředitel školy

Sleduje efektivitu jednotlivých preventivních aktivit, zajišťuje spolupráci s rodiči, informuje je o preventivních aktivitách a programech školy. Svolává v případě potřeby výchovnou komisi.

Pedagogové

Věnují se v rámci výuky rozvoji kompetencí žáků v oblasti sociálních dovedností.

Provádějí průběžnou diagnostiku žáků a třídy, na pedagogických radách vzájemně hodnotí uplynulé období, konzultují případné problémy.

1.5 Cíle projektu

- dlouhodobé- funkční informační systém, výchova ke zdravému životnímu stylu, posílení duševní odolnosti žáků vůči stresu, negativním zážitkům a vlivům, upevňování sociálního klimatu ve třídách a ve škole.
- střednědobé- celoroční projekty, zaměřené na upevňování vztahů mezi žáky, zapojování rodin do života školy, vytváření a distribuce metodických materiálů.
- krátkodobé- témata a projekty na určité období, intervence, zmapování potřeb v oblasti primární prevence.

Komplexní dělení forem RCH :

- **interpersonální agresivní chování:** agrese, šikana, kyberšikana a další rizikové formy komunikace prostřednictvím multimédií, násilí, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie, homofobie
- **delikventní chování ve vztahu k hmotným statkům:** vandalismus, krádeže, sprejerství a další trestné činy a přečiny
- **záškoláctví a neplnění školních povinností**
- **závislostní chování:** užívání všech návykových látek, netolismus, gambling
- **rizikové sportovní aktivity, prevence úrazů**
- **spektrum poruch příjmu potravy**
- **negativní působení sekt**
- **sexuální rizikové chování**

Prevence rizikového chování u dětí a mládeže zahrnuje především aktivity v oblastech prevence:

- násilí a šikanování, kyberšikany,
- záškoláctví,
- kriminality, delikvence, vandalismu aj. forem násilného chování,
- ohrožení mravnosti a ohrožování mravní výchovy mládeže,
- xenofobie, rasismu, intolerance a antisemitismu,
- užívání návykových látek (vč. opomíjeného alkoholu a kouření), anabolik, medikamentů a dalších látek,
- onemocnění HIV/AIDS a dalšími infekčními nemocemi
- netolismu (virtuálních drog) a patologického hráčství (gambling),
- diváckého násilí.
- komerčního sexuálního zneužívání dětí,
- syndromu týraných a zneužívaných dětí
- sekt a sociálně patologických náboženských hnutí.
- domácího násilí
- poruch příjmu potravy

1.6 Vymezení cílové skupiny

Strategie je zaměřena na všechny žáky 1. - 9. ročníku základní školy, se zvláštním přihlédnutím k dětem ze sociálně slabšího a málo podnětného rodinného prostředí, dětem s nedostatečným prospěchem a s některými typy specifických vývojových poruch chování.

U pedagogů je další vzdělávání zaměřeno na celý tým, se zvláštním přihlédnutím k začínajícím pedagogům a pedagogům bez odborné kvalifikace. Intenzivní vzdělávací aktivity jsou směřovány k pracovníkům, kteří zajišťují činnost školního poradenského pracoviště – výchovný poradce, metodik prevence, speciální pedagog, školní psycholog.

Školní poradenské centrum spolupracuje na řešení všech výukových i výchovných problémech žáků a umožňuje žákům, v případě potřeby, individuální konzultace.

Do systému informování jsou zapojeni všichni rodiče. Zvláštní pozornost je věnována skupinám rodičů tříd, kde se vyskytly negativní jevy jako šikana, nebo výskyt drog. Individuální pozornost je pak věnována rodičům žáků, u kterých byl zjištěn výskyt návykových látek, konzumace alkoholu a kouření, rodičům žáků – agresorů v případech šikany.

Cíle výchovně vzdělávacího procesu na základní škole

Základními kompetencemi prevence v rámci podpory zdraví a zdravého životního stylu jsou - rozvíjení sociálních dovedností, posílení komunikačních dovedností, vytváření pozitivního sociálního klimatu, formování postojů.

1.7 Způsob realizace

Základními kompetencemi prevence v rámci podpory zdraví a zdravého životního stylu jsou

- zvyšování sociální kompetence – rozvíjení sociálních dovedností, které napomáhají efektivní orientaci v sociálních vztazích, odpovědnosti za chování a uvědomění si důsledků jednání
- posilování komunikačních dovedností – zvyšování schopnosti řešit problémy, konflikty, adekvátní reakce na stres, neúspěch, kritiku
- vytváření pozitivního sociálního klimatu – pocitu důvěry, bez nadměrného tlaku na výkon, zařazení do skupiny, práce ve skupině vrstevníků, vytvoření atmosféry pohody a klidu, bez strachu a nejistoty
- formování postojů ke společensky akceptovaným hodnotám – pěstování právního vědomí, mravních a morálních hodnot, humanistické postoje apod.

Klíčové vyučovací oblasti jsou

- oblast přírodovědná
(např. biologie člověka, fyziologie, biologické účinky drog, chemické aspekty drog atd.)
- oblast zdravého životního stylu
(např. výchova ke zdraví, osobní a duševní hygieně, podmínky správné výživy, volný čas apod.)
- oblast společenskovední
(proces socializace jedince, užší a širší společenské prostředí, jedinec ve vzájemné interakci se sociálním prostředím apod.)
- oblast rodinné a občanské výchovy
(postavení rodiny ve společnosti, vedení domácnosti, správná výživa, zdravý vývoj a příprava na

život, formy komunikace, zvyšování sociální kompetence dětí a mládeže, subjekty participující v oblasti prevence drog atd.)

- oblast sociálně právní
(právní aspekty drog, práva dítěte, význam a cíle reklamy apod.)
- oblast sociální patologie
(postoj společnosti ke zneužívání drog, delikventní chování, kriminalita, xenofobie, šikanování, rasismus apod.)

Preventivní témata jsou nejčastěji frekventována v následujících předmětech:

Výchova ke zdraví a občanství

Občanská výchova

Přírodověda

Vlastivěda

Prvouka

Přírodopis

Český jazyk

Výtvarná výchova

Tělesná výchova a zdraví

Chemie

Obsah programu

- vzájemné poznávání účastníků
- vytváření vztahu důvěry mezi žáky a učiteli a mezi žáky navzájem
- stanovení pravidel soužití třídní komunity
- formování skupiny, která je pro žáky bezpečným místem, která jim pomůže vyhnout se rizikovému společensky nežádoucímu chování – šikanování, užívání alkoholu a drog, vzniku různých typů závislostí apod.
- začlenění nových žáků do komunity třídy
- trénink obrany před manipulací, s uměním říci „ne“
- trénink odpovědnosti za vlastní rozhodnutí
- zvládání náročných fyzických duševních situací
- umění vyrovnat se s neúspěchem
- upevňování vztahů v komunitě vrstevníků
- rozvoj schopností přijímat svobodná a odpovědná rozhodnutí

- nácvik efektivní komunikace na základě vlastních prožitků
- nácvik řešení zátěžových situací
- zvýšení schopnosti odolávat nebezpečím, krizím, stresu, zátěžovým situacím (včetně odmítání alkoholu, drog, nikotinu, nevhodných způsobů chování)
- přehled životních rizik
- společenské vztahy (včetně mediální hygieny, vlivu reklamy apod.)
modelové, projektové situace poskytující návody k řešení problémů

Aktivita zaměřené na rodiče

- seznámení rodičů s MPP v rámci třídních schůzek
- nabídka konzultačních hodin školního psychologa, výchovného poradce, školního metodika prevence
- nabídka propagačních materiálů o návykových látkách
- besedy a projekty pro rodiče
- seznámení rodičů s postupem školy v případě rizikového chování žáků
- internetová poradna

Měření efektivity programu

Ke zjištění aktuálního stavu rizikového chování ve škole jsou využívány dotazníkové práce metodika prevence, školního speciálního pedagoga, připomínky dětí a školní samosprávy, schránka důvěry, třídnické hodiny, hodiny předmětů výchovného charakteru. Zjišťování je průběžné, v případě potřeby jsou přizváni příslušní odborníci.

Výsledky anket a dotazníků dokladujících situaci na naší škole.

2 MINIMÁLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM

ZŠ Opava, Šrámkova 4 – příspěvková organizace

Ředitel školy - Mgr. Ivana Chramostová

Minimální preventivní program – konkrétní dokument školy zaměřený zejména na výchovu žáků ke zdravému životnímu stylu, na jejich osobnostní a sociální rozvoj a rozvoj jejich sociálně komunikativních dovedností. Minimální preventivní program je založen na podpoře vlastní aktivity žáků, pestrosti forem preventivní práce s žáky, zapojení celého pedagogického sboru školy a spolupráci se zákonnými zástupci žáků školy. Minimální preventivní program je zpracováván na jeden školní rok školním metodikem prevence, podléhá kontrole České školní inspekce, je průběžně vyhodnocován a písemné vyhodnocení účinnosti jeho realizace za školní rok je součástí výroční zprávy o činnosti školy.

Legislativa v oblasti primární prevence

Do roku 2005 byl systém primární prevence vymezen Metodickým pokynem MŠMT k prevenci sociálně patologických jevů č. j.: 14514 z roku 2001.

Rok 2004 se stal přelomovým přijetím nového školského zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů i v oblasti prevence. Od tohoto roku lze hovořit o tom, že školy mají zákonnou povinnost prevenci realizovat, toto je definováno ve vyhlášce č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů, v jakém rozsahu, kdo je kompetentní osobou za oblast prevence, jakou musí mít tato osoba kvalifikaci apod.

Pro efektivní realizaci primární prevence je nezbytné dostatečné legislativní ukotvení, které vymezuje zásady primární prevence, ukotvuje systém včetně nastavení kompetencí jednotlivých subjektů na primární prevenci participujících a současně stanovuje nezbytnou dokumentaci, která se s realizací pojí.

Základním legislativním dokumentem, který upravuje oblast primární prevence rizikového chování ve školách a školských zařízeních je zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním

vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů, který ukládá povinnost vytvářet podmínky pro zdravý vývoj dětí, žáků a studentů a pro předcházení vzniku rizikového chování.

Zákon č. 109/2002 Sb., o zařízeních ústavní výchovy, ochranné výchovy a zařízeních preventivně výchovně péče, ve znění pozdějších předpisů, upravuje oblast preventivně výchovně péče.

V roce 2005 byl přijat **Zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů**, ve znění pozdějších předpisů, který zpřísnil podmínky pro požívání alkoholu, tabákových výrobků a jiných návykových látek.

Stávající legislativa z hlediska systému ukotvuje funkce i činnost školního metodika prevence a metodika prevence, který je zaměstnancem pedagogicko-psychologické poradny. Dosud se nepodařilo vymezení a ukotvení role krajského školského koordinátora prevence. Kraje v současnosti vykonávají činnost v oblasti primární prevence v přenesené působnosti a díky nastavenému systému vertikální koordinace Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy je realizována úzká spolupráce státní správy a samosprávy v otázkách primární prevence.

Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů, je klíčovou pro funkci školního metodika prevence a metodika prevence, neboť poprvé zákonně ukotvuje tuto funkci. Vymezuje kompetence v rámci školy a současně stanovuje metodické řízení v systému poradna versus škola.

Pro školy vyplývá jednoznačná povinnost v rámci školních řádů vydefinovat rizikové aspekty, které ve škole nemají místo. Stejně tak je zapotřebí, aby součástí školního řádu byl i deklarován systém výchovných opatření. Tzn., jestliže dojde k porušení některého z bodů řádu, nastává nezbytné opatření. S těmito postupy jsou žáci, pedagogové i rodiče předem seznámeni a je možné tímto způsobem zamezit některým možným problémům již v zárodku.

Školy oblast primární prevence rozpracovávají v rámci svých školních vzdělávacích programů. Většina z nich má zpracovaný samostatný dokument, který primární prevenci a její realizaci na škole popisuje z hlediska priorit a cílů – Minimální preventivní program.

Pojem **Minimální preventivní program** byl poprvé použit v rámci Metodického pokynu č. j. 14514 uvedeného výše. Tento pojem je již velmi zažitý, byť jeho název může být zavádějící. Činnost škol v oblasti prevence v žádném případě nemůže být chápána jako minimální. Mnohdy je realizována s maximálním úsilím a je stejně tak i uchopována v celé šíři předmětné problematiky. Je třeba říci, že neexistuje právní závazný dokument, který školám realizaci Minimálních preventivních programů ukládá. Školy si v současné době problematiku prevence sociálně patologických jevů implementují právě do svých školních vzdělávacích programů.

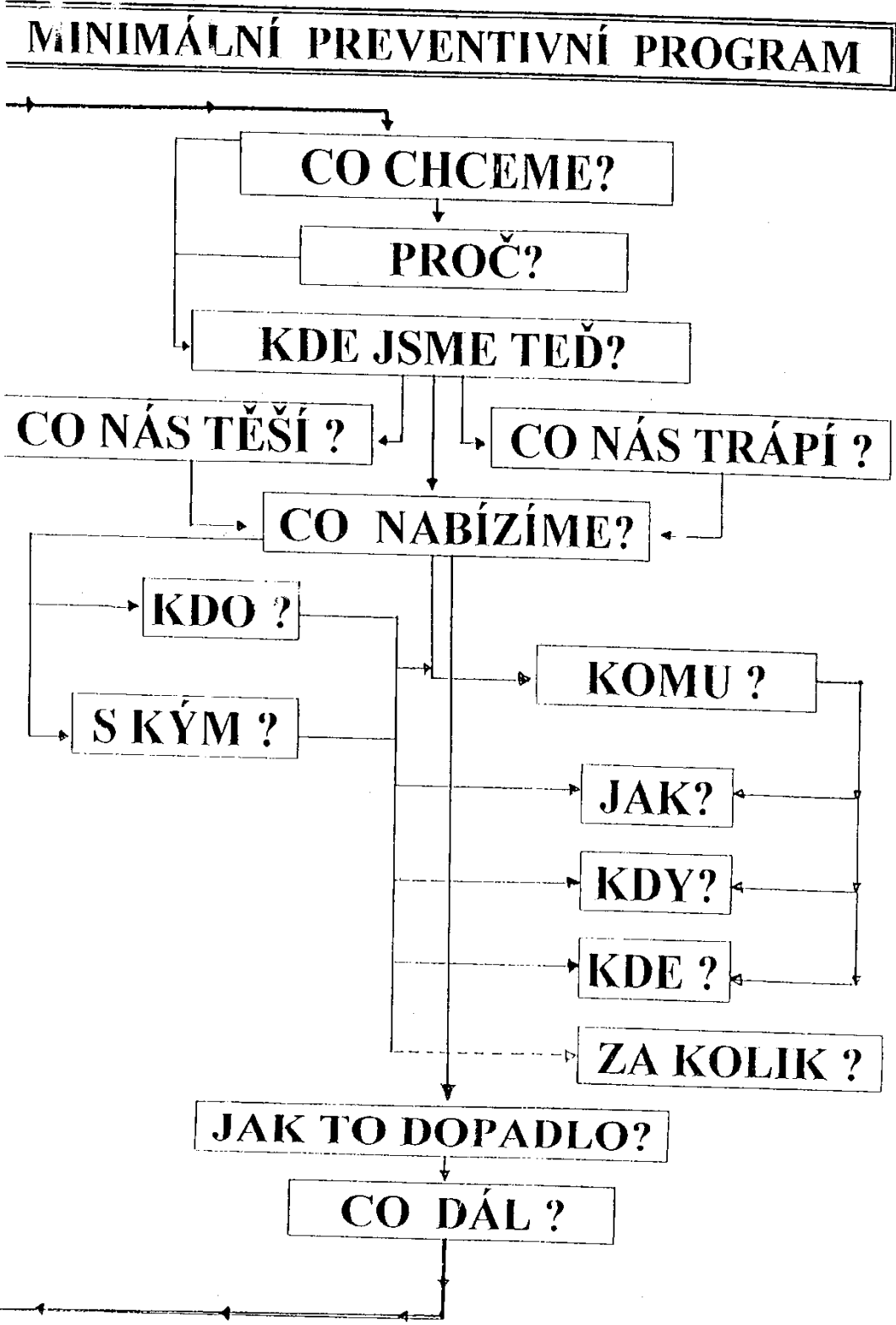
Stále sporným bodem problematiky spojené s návykovými látkami je testování v prostorách školy. Stávající legislativa vymezuje, za jakých podmínek testovat lze a kdo je osobou kompetentní k provádění testování. Je plně v kompetenci vedení škol (v návaznosti na souhlas zákonných zástupců), zdali k testování přistoupí či nikoliv. Je třeba ale opakovaně zdůraznit, že se nejedná o primárně preventivní aktivitu školy.

Dalším důležitým dokumentem legislativní povahy, který zasahuje do oblasti primární prevence, je **Vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků**, ve znění pozdějších předpisů. Tato stanovuje nezbytné kvalifikační předpoklady pro výkon specializovaných činností (mezi něž prevence rizikového chování patří).

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů stanovuje, že metodik, který splňuje kvalifikační předpoklady, má nárok na příplatek za svou činnost.

Vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, ve znění pozdějších předpisů se zabývá problematikou dětí se speciálními vzdělávacími potřebami (ve vztahu k primární prevenci zejména oblast sociálního znevýhodnění).

Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů, která v §2 přímo stanovuje, že školská zařízení pro zájmové vzdělávání budou uskutečňovat formy činností v zájmovém vzdělávání vedoucí k prevenci rizikového chování dětí, žáků, studentů.

Další doporučené přílohy k MPP:

- krizový plán školy (školského zařízení) – co dělat v případě výskytu rizikového chování žáků
- program proti šikanování
- volnočasové aktivity v regionu a mimoškolní aktivity školy
- seznam odborné a metodické literatury, seznam DVD, videokazet ....
- evidence plnění programů MPP školy
- spolupráce na regionální úrovni v systému PP
- síť organizací a služeb, poskytujících odbornou pomoc

2.1 Situace ve škole

Charakteristika budovy – jedná se o moderní, rekonstruovanou pavilonovou školu, s tělocvičnou, hřištěm a školní jídelnou.

Charakteristika materiálně – technického vybavení-škola je vybavena výpočetní technikou, má své webové stránky, preventivní materiály, prostory k realizaci preventivních programů...

Sociokulturní a národnostní charakteristika žáků- dochází k nárustu žáků z různých sociálně-kulturních prostředí a různých národností.

Prostředí – sídlištní škola, otevřená všem

- 1) šetrná
- 2) ekologická
- 3) dobročinná

Riziková prostředí ve škole

Pomocí dotazníkového šetření jsme zmapovali riziková místa ve škole-zákoutí u schodiště, WC, některé třídy-tam došlo k posílení dohledu. Proběhla diskuse mezi žáky.

Každoročně probíhá monitoring, který mapuje situaci v jednotlivých třídách. Z výsledky těchto anket, měsíčních dotazníků a SWOT analýzy se dále pracuje. Tyto materiály slouží jako podklady pro vhodně zvolenou formu preventivního působení v jednotlivých třídách.

Na realizaci primární prevence se podílí školní poradenský tým – viz Školní preventivní strategie, pedagogové, žáci. Je snaha o zapojení rodičů, což se částečně daří.

Ve škole pracuje Žákovský parlament, který tvoří komunikační spojku mezi učiteli a žáky, pracuje na konkrétních úkolech a projektech primární prevence, pomáhá zajišťovat charitativní a sportovní akce, akce pro rodiče. Každoročně připravuje pro žáky MŠ a nižšího stupně ukázkové hodiny aj.

Mezi vnitřní informační zdroje na naší škole patří nástěnky pro pedagogické pracovníky a pro žáky, které se aktualizují, školní schránka důvěry a schránky důvěry v jednotlivých třídách, vychází školní časopis. Je k dispozici odborná literatura, časopisy, dochází k distribuci letáků do jednotlivých tříd, dále videotéka, která obsahuje množství videokazet a DVD. O preventivním programu školy je veřejnost informovaná prostřednictvím www stránek školy, je zde zveřejněna také činnost Žákovského parlamentu. Na tvorbě www stránek se podílejí také žáci. Žákovský parlament také vytváří preventivní materiály- komixy, pořádá ukázkové hodiny pro žáky jiných škol a také přednášky pro rodiče.

Rodiče jsou informováni na třídních schůzkách, na schůzkách s metodikem prevence, prostřednictvím žákovské knížky, která obsahuje zkrácenou verzi školního řádu. Všichni rodiče obdrží vyjádření školy k agresivnímu chování žáků-tzv. dopis proti šikaně. Rodiče mají možnost obrátit se na ŠPT s problémem prostřednictvím Internetové poradny.

Mezi vnější informační zdroje patří nabídka kontaktů na odborníky a organizace z oblasti prevence, přehled školních kroužků i volnočasových aktivit v regionu, přehled vzdělávacích programů. Prostřednictvím tisku informujeme veřejnost o aktivitách školy. Webové stránky MŠMT, (např.: MŠMT.cz, primarniprevence.cz, web odrogach.cz, web drogy-info.cz...internetové poradenství pro ŠMP.)viz příloha MPP, nástěnky, web.

Typy prevence na naší škole

Primární prevence, což jsou veškeré konkrétní aktivity realizované s cílem předejít problémům a následkům spojeným s rizikovými projevy chování, se realizuje prostřednictvím Minimálního preventivního programu, nabídky volnočasových aktivit, projektů, sportovních a kulturních akcí...Efektivní primární prevence-kontinuální a komplexní programy, interaktivní programy, které pomáhají čelit žákům sociálnímu tlaku za měřené na zkvalitnění komunikace, zvládání konfliktů, zvyšování sebevědomí...

Důraz je kladen na specifickou primární prevenci, tj. systém aktivit a služeb, které se zaměřují na práci s žáky, u kterých lze předpokládat v případě jejich absence další negativní vývoj. Cílovým skupinám je poskytnutá nabídka programů, která vychází ze SWOT analýzy-viz.všeobecná a selektivní PP.

Mezi nesespecifickou PP, což jsou aktivity, jejichž obsahem jsou všechny metody a přístupy umožňující rozvoj harmonické osobnosti, patří nabídka volnočasových aktivit aj.

Typy preventivních programů na naší škole

Informativní programy-přednášky, besedy, klasická forma vyučování.

Program zaměřený na rozhodovací schopnosti-hraní rolí, modelové situace.

Program se složení přísahy-třídní desatero, závazek třídy, petice či smlouva.

Program zaměřen na zvládání stresu-jak zvládat rizikové situace, relaxace.

Program zaměřen na dovednosti odolávání tlaku-nácvik odmítat, hraní rolí.

Program zaměřen na nácvik sociálních dovedností-řešení mezilidských konfliktů.

Za problémy v oblasti primární prevence jsou považovány:

Nedostatečná ochrana dětí před alkoholem a pasivním kouřením v rodině a na veřejnosti

Vysoká společenská tolerance k legálním drogám

Mobilní telefony, internet, netolismus, kyberšikana

Absence pocitu zodpovědnosti za vlastní zdraví

Absence prevence v rodinách

Nechuť pedagogů vyvíjet aktivity, které nepřinášejí okamžitý výsledek

2.2 Stanovení cílů Minimálního preventivního programu školy

Aby byl program úspěšný, musí být jasný a strukturovaný, volí specifickou strategii s ohledem na cílové skupiny (rodiče, učitelé, děti), nabízí široké spektrum služeb a využívá různých forem prevence.

Součástí Minimálního preventivního programu jsou hromadné programy, jednorázové programy PP, akce v oblasti PP, programy indikované a selektivní prevence. Prostřednictvím systematického sběru ukazatelů programu můžeme s větší přesností měřit, zdali jsou naše cíle naplňovány. Cíle mají být specifické- měřitelné- akceptovatelné- realistické- termínované.

Cíle primární prevence

- dlouhodobé- vycházejí ze vstupních informací, 3-5let, funkční informační systém, výchova ke zdravému životnímu stylu, posílení duševní odolnosti žáků vůči stresu, negativním zážitkům a vlivům, upevňování sociálního klimatu ve třídách a ve škole.
- střednědobé- vyplývají z dlouhodobých cílů, cíle pro jednotlivé skupiny ve škole, vzdělávací akce, prohlubování spolupráce s rodiči, celoroční projekty, zaměřené na upevňování vztahů mezi žáky, zapojování rodin do života školy, vytváření a distribuce metodických materiálů.
- krátkodobé- vyplývají ze střednědobých cílů, konkrétní MPP, témata a projekty na určité období, intervence, zmapování potřeb v oblasti primární prevence.

Cíl minimálního preventivního programu

Cílem primární prevence je zvýšení odolnosti dětí vůči rizikovým jevům. Cílem našeho programu je, aby se preventivní výchovně-vzdělávací působení stalo neoddělitelnou součástí výuky a života školy. Ve spolupráci s rodiči usilujeme o formování takové osobnosti dítěte, která bude schopna se orientovat v dané problematice, zkoumat ji, ptát se, dělat rozhodnutí, která si bude vážit svého zdraví, bude umět nakládat se svým volným časem a zvládat základní sociální dovednosti - to vše s ohledem na svůj věk.

Dlouhodobé cíle - žáci

- trvale prohlubovat povědomí žáků o rizikovém chování a o následcích, které mohou mít
- posilovat právní vědomí o kriminalitě, předpisech a zákonech
- osvojit si potřebné hygienické návyky a sociální dovednosti, zdravý životní styl
- posilovat zdravé sebevědomí, umět se přiměřeně prosadit v kolektivu
- konflikty řešit nenásilnou formou
- prohlubovat umění komunikace mezi vrstevníky, dětmi a dospělými

Dlouhodobé cíle - učitelé

- podporovat vzájemnou pozitivní komunikaci směrem ke kolegům a žákům
- vzdělávání pedagogů v oblasti prevence
- prohlubování týmové spolupráce
- zlepšit komunikaci mezi rodiči a školou
- zapojit rodiče do dění ve škole

Krátkodobé cíle

- zlepšit práci s třídou při využití komunitních metod
- spolupráce vyučujících na pomoci problémovým žákům
- zvyšovat vědomí kolektivní soudržnosti třídy a školy - stmelování kolektivu
- spolupracovat s dalšími organizacemi
- zapojovat žáky do dění ve škole - podněcovat aktivity, které vedou ke vhodnému využití volného času dětí
- řešit aktuální problémové situace
- pořádat pro rodiče a veřejnost Dny otevřených dveří

PLÁN PRÁCE ŠMP-školní rok 2014-15

1. Spolupráce s pedagogickým sborem

1.1. Seznámení PS s podrobnostmi školní preventivní strategie 2013-18 a MPP na šk. r. 2014-15

- odborná literatura, CD, letáky
- nástěnka ŠMP, schránka důvěry, web, internetová poradna
- předběžné termíny jednotlivých preventivních aktivit, zodpovědnost za jednotlivé akce
- kompetence

1.2. Domluva s ŠPT(školní poradenský tým)

- kompetence
- předávání informací
- konzultace s rodiči a žáky
- vedení spisové agendy, kartotéka problémových žáků

1.3. Rozpracování preventivních aktivit s pedagogy I. a II. st., kteří konají preventivní aktivity v rámci výuky

1.4. Spolupráce s třídními učiteli, společné řešení problémů a příprava prevence v jednotlivých třídách

- přednáška pro pedagogický sbor (dle aktuální nabídky a potřeby)
- průběžný monitoring rizikového chování v jednotlivých třídách- včasný záchyt
- sociometrický dotazník a jeho vyhodnocení ve spolupráci s třídními učiteli

1.5. Vyhodnocení preventivních aktivit s pedagogy I. a II. st., kteří konají preventivní aktivity v rámci výuky

- písemné vypracování, která témata, v kterém ročníku a v kterém předmětu viz MPP

2. Spolupráce s rodiči

2.1. Proškolení rodičů v problematice rizikových forem chování - aktuální situace, diagnostika, řešení, prevence formou besed a přednášek

- dle aktuální nabídky a potřeby (termín: průběžně)
- internetová poradna, webové stránky, odkazy

2.2. Konzultace, krizová intervence

- ve spolupráci se ŠPT, TU a ŘŠ poskytovat žákům a jejich rodičům konzultace v problémech rizikových forem chování, internetová poradna

2.3. Seznámení rodičů s MPP a dokumenty

- seznámení rodičů s dokumenty k prevenci na nástěnce a webu školy
- termín konzultačních hodin / kdy mohou konzultovat /
- označení kabinetu ŠMP, telefon / kde mohou konzultovat /
- obsah práce ŠMP / co mohou konzultovat /
- informace o ŠMP zapsat do žákovské knížky
- informace o ŠMP umístit na nástěnku ŠMP a do vestibulu školy

2.4. Aktivity pro děti a rodiče - zlepšení vzájemné komunikace

- Zapojení do školních projektů, besídky, jarmark, workshopy, sportovní turnaje, kulturní akce, ukázkové hodiny, konzultace a přednášky pro rodiče...

2.5. Třídní schůzky

termín: v průběhu školního roku

3. Aktivity pro žáky - specifická a nespecifická prevence

3.1. Prevence ve výuce

- I.st. ZŠ
  - zvyšování sebevědomí žáků, pravidla soužití mezi žáky a učiteli, rozvoj osobnosti, vnímání individuálních odlišností dětí mezi sebou, úcta, sebeúcta, důvěra, komunikativní dovednosti, řešení konfliktů, schopnost klást otázky, vyjádřit svůj názor, umění říci „ne“, práce v kolektivu, vzájemná pomoc, pozitivní citové naladění, řešení stresu, životospráva, zdravý životní styl, schopnost vyhledat pomoc
- II.st. ZŠ
  - pravidla soužití ve skupině / šikana, kyberšikana /, aktivní naslouchání, pravdivost, důvěryhodnost, tolerance k menšinám a jiným názorům / rasismus, extremismus /, vyrovnání se s neúspěchem, obrana před manipulací, postoje k návykovým látkám / drogy /, právní vědomí, sexuální výchova.
Komunikativní dovednosti, řešení konfliktů, schopnost klást otázky, vyjádřit svůj názor, umění říci „ne“, práce v kolektivu, vzájemná pomoc, pozitivní citové naladění, řešení stresu, životospráva, zdravý životní styl, schopnost vyhledat pomoc

3.2. Preventivní programy viz MPP

3.3. Jednorázové besedy viz MPP

3.4. Volnočasové aktivity

3.4.1. Kroužky

- kroužky sportovní, práce na PC, umělecko-výtvarné, dramatický, jazykové, keramická dílna...

3.4.3. Jednorázové akce

- sportovní, kulturní, exkurze, přírodovědné besedy, adaptační kurzy, zimní kurzy, školy v přírodě...

4. Prevence zaměřena na vybrané problémové žáky a studenty

- individuální supervize
- průběžně podle potřeby viz měsíční zprávy TU-nástěnka prevence

- sledování absence, omluvenek

4.1. Individuální práce

- program proti šikanování , akční plán školy proti kyberšikaně
- konzultace
- výchovné komise

5. Spolupráce s jinými institucemi

- PPP Opava
  - Městská Policie
  - Policie ČR
  - soc. kurátoři pro mládež / OSPOD /
  - Centrum inkluze
  - Eurotopia
  - Krizové centrum pro děti a rodinu
  - Linka důvěry
-
- lékaři / pediatři, psychiatři /

Témata a rozdělení primární prevence- plán preventivních aktivit pro jednotlivé cílové skupiny

1. ročník-Vztahy v kolektivu-PPP, Kočičí zahrada- zvládání situací

MP-Stonišová-Bezpečně v dopravě

2.ročník-MP-Stonišová -Jak se chovat k cizím lidem

Dopravní hřiště-Malé Hoštice

Vztahy v kolektivu-PPP, Eurotopia Opava

3. ročník- Dopravní hřiště-Malé Hoštice

Rozpoznání škodlivých jevů-PČR, MP, Eurotopia Opava

Vztahy v kolektivu, agrese, šikana-PPP, CPIV

Etická výchova

4. ročník- Vztahy v kolektivu, agrese, šikana-PPP,CPIV

Spolupráce, tolerance-Eurotopia Opava

Jak se chovat k neznámým lidem-PPP,CPIV

Normální je nekouřit

Etická výchova

5.ročník-CAN syndrom, prevence šikany-PPP,CPIV

Kyberšikana-CPIV, Eurotopia Opava

6. ročník- Vztahy v kolektivu- Eurotopia

Čas proměn

Kyberšikana-CPIV

NL-MP Opava

Požární prevence-hasiči

7. ročník- Rasismus, Xenofobie- CPIV, Eurotopia

Kyberšikana-CPIV, Jsi user- Seznam se bezpečně

Přednášky PČR

NL-Kašparovi, Swing Opava

8. ročník- Sexualita a vztahy-Kovář,

Domácí násilí-Eurotopia

Poruchy příjmu potravy-Slezské gymnázium

Sebepoškozování-Eurotopia

NL-Kašparovi, Eurotopia Opava

Sekty a náboženské hnutí- Eurotopia

Rasismus, Xenofobie- CPIV, Eurotopia

9. ročník- Trestní odpovědnost mládeže-Kašparovi, PČR

Láska ano, děti ještě ne-Kovář

NL-Eurotopia, beseda Pervitin

Xenofobie, holokaust-ICEJ-p. Hlávková

Blázníš? -duševní poruchy-PL Chvíla, Kolářková

Prožitkové programy pro všechny ročníky – RENARKON-dle potřeby a zájmu.

Dle aktuální potřeby budou zařazeny další preventivní programy opavských organizací-PRO ŽÁKY: MKV-multikultura, adaptační kurzy, práce se třídou-PPP, PČR Opava, Městská policie Opava a dalších mimoopavských organizací-CNN Frýdek-Místek, projekt Unplugged, Extremismus-IMPERATIV aj.

PRO UČITELE: ALTERA, Richard Braun, metodické balíčky-MKV a OSV, Michaela Veselá...

PREVENTIVNÍ MATERIÁLY: filmy Mezi stěny, Mezi nimi, Seznam se bezpečně, Katka, sada CD s komixy na téma rizikového chování, časopis Závislosti a my, knihy viz seznam literatury.

Cíle prevence:

Žáci by měli zvládat tyto kompetence:

- definovat rodinu jako zámezí a útočiště
- zvládat rozdíly v komunikaci s dětmi a dospělými
- základní sociální dovednosti
- umět se ochránit před cizími lidmi
- základní hygienické návyky
- organizace volného času
- rozlišit léky a návykové látky
- pojmenovat škodlivost kouření a alkoholu a jiných návykových látek, znát jejich následky užívání
- umět odmítat (říci ne)

Informování žáků a rodičů

S Minimálním preventivním programem jsou rodiče seznámeni na třídních schůzkách, žáci při rozhovorech v komunitním kruhu. Dále je veřejnost informována prostřednictvím školních webových stránek a na nástěnce prevence. Další informace jsou poskytovány na konzultačních hodinách, kde může být také poskytnuta metodická pomoc, případně zprostředkována konzultace s odborníkem či specialistou na danou problematiku. Také funguje internetová poradna.

Během školního roku budou probíhat tři na sebe navazující školní projekty, které budou zaměřeny na rizikové chování a budou vycházet z dlouhodobého cíle PP.

1. KDO JSEM ?

Projekt je zaměřen na multikulturní výchovu, etnika, handicapované žáky, interpersonální chování- agresí, šikanu, kyberšikanu a další rizikové formy.

Aktivity pro Žákovský parlament: volba nových členů, Velký kamarád- spolupráce s 1. ročníkem, ukázkové hodiny, pomoc při tvorbě www stránek, kontrola desatera, Adopce na dálku-dopis Julianovi, projekt Partnerství- pomůcky pro Keňu, žolíci, dotazník- Jak se mi žije s jinou barvou pleti, charita.

Aktivity pro třídní učitelé: seznámení žáků a rodičů prokazatelně s MPP, měsíční záznamy o RCH, materiály prevence pro TU.

Aktivity pro metodika prevence: dopis pro rodiče proti šikaně, dotazníky na téma Šikana a Kyberšikana, 7. ročník projekt Kyberšikana, projekt Rasismus, Velký kamarád, charita, koordinace, sběr materiálů, vyhodnocení projektu, vytvoření sborníku, propagace, evaluace. Organizace Týdne pro inkluzi. Internetová poradna.

Aktivity pro rodiče: úvodní informační schůzka, seznámení s Minimálním preventivním programem, Internetová poradna, nabídka přednášek, beseda o kyberšikaně a rizikových situacích, poskytnutí kontaktů a distribuce preventivních materiálů.

2. CO TY NA TO?

Projekt je zaměřen na vztahy mezi žáky, na zlepšení sociálního klimatu ve třídách, závislostní chování, netolismus, gambling, negativní působení sekt.

Aktivity pro Žákovský parlament: soutěž o nejlepší šatnu, organizace vánočního charitativního bazaru a Jarmarku, dotazník Jaký jsme kolektiv, Tříkrálová sbírka.

Aktivity pro třídní učitelé: hraní rolí, modelové situace, řešení mezilidských konfliktů, pomoc s organizací Jarmarku.

Aktivity pro metodika prevence: dotazníky ve třídách mapující vztahy mezi žáky, Charitativní vánoční bazar, Velký kamarád pro 1.stupeň, Extratřída, 6.ročník-JÁ+TY=MY projekt na rozvíjení vztahů, 8.ročník-MOJE DROGA, vystoupení v Dětském centru čtyřlístek-pohádka, koordinace, sběr materiálů, vyhodnocení projektu, vytvoření sborníku, propagace, evaluace.

Aktivity pro rodiče: ukázkové hodiny s preventivní tematikou, domácí úkol pro rodiče.

3. NEBUĎME LHOSTEJNÍ K...

Projekt je zaměřen na zdravý životní styl, prevenci úrazů, rizikové sportovní aktivity, prevenci poruch příjmu potravy a sexuálního rizikového chování.

Aktivity pro Žákovský parlament: příprava Týdne zdraví a prevence, Velký kamarád-1.pomoc, charita.

Aktivity pro třídní učitelé: pracovní listy na téma prevence úrazů, Týden zdraví a prevence.

Aktivity pro metodika prevence: dotazníky na téma RCH, organizace Týdne zdraví a prevence, Velký kamarád, Extratřída, 9.ročník- NEPŘEHLÍŽEJ, koordinace, sběr materiálů, vyhodnocení projektu, vytvoření sborníku, propagace, evaluace.

Aktivity pro rodiče: Týden zdraví a prevence.

Během celého školního roku pracujeme na celoročních projektech Škola pro demokracii a Světová škola, které jsou svými tématy a náplní úzce spjaty se školními preventivními programy viz výše.

Pro analýzu výchozí situace lze využít různých nástrojů. To, jaký nástroj zpracovatel využije, záleží čistě na něm a na jeho zkušenostech.

Jedním z nástrojů je například SWOT analýza. Jádrem metody spočívá v klasifikaci a ohodnocení jednotlivých faktorů, které jsou rozděleny do čtyř základních skupin (tj. faktory vyjadřující silné nebo slabé vnitřní stránky systému a faktory

vyjadřující příležitosti a rizika jako vlastnosti vnějšího prostředí). Analýzou vzájemné interakce jednotlivých faktorů silných a slabých stránek na jedné straně vůči příležitostem a nebezpečím na straně druhé lze získat nové kvalitativní informace, které charakterizují a hodnotí úroveň jejich vzájemného střetu.

Swot analýza-konec školního roku 2013-14:

1. roč. - soužití v novém kolektivu
2. roč. - společné prožitky, posilování kolektivu, zvládání krizových situací
3. roč. - agresivita, nevraživost, žalování, hlučnost
4. roč. - kolektiv, vztahy, hádání se
5. roč. -špatné vztahy, agresivita, šikana
6. ročník. -adaptační kurz zaměřený na vztahy v kolektivu, vyrušování
7. ročník. -špatné vztahy mezi spolužáky, nevhodné chování, šikana
8. roč. -netolerance, nerespektování učitele, pomlouvání, posmívání , záškoláctví
9. roč. -netolerance

Podle výsledků Swot analýzy, která byla provedena na konci minulého školního roku za pomoci třídních učitelů a vyhodnocena metodikem prevence viz výše, se TU a MP budou věnovat v jednotlivých ročnících těmto tématům:

1. ročník- vztahy v kolektivu, jak se chovat k neznámým lidem.
kolektivu
2. ročník- smysluplné využití volného času, zvládání krizových situací, utužování
- 3.ročník-hry proti agresivitě, pravidla třídy, kamarádství
- 4.ročník-hry proti agresivitě, tolerance,
5. ročník- vztahy v kolektivu, prevence šikany.
6. ročník- vztahy v kolektivu-adaptační kurz,
7. ročník- prevence šikany, vztahy v kolektivu, kyberšikana.
8. ročník-dodržování pravidel, tolerance, vztahy v kolektivu
9. ročník- vztahy v kolektivu, tolerance

Dle potřeby bude zařazena intervence do rizikových tříd, viz měsíční rozpis rizikového chování, který vyučující aktualizují a na základě dotazníků z konce školního roku 2013-14.

Škola se také v tomto školním roce zúčastní projektů Týden pro inkluzi,, Světová škola, Škola pro demokracii, projekt Partnerství, Od integrace k inkluzi, Multikultura, MIŠ, Jeden svět, Drogy jinak, Svět očima dětí aj. dle aktuální nabídky a charitativních akcí Ligy proti rakovině, Fondu Sidus, Chrpy, Tříkrálové sbírky, Adopce na dálku aj.

Znalostní kompetence žáků

1. - 3. ročník

- žáci dokáží pojmenovat zdravotní rizika spojená s kouřením, pitím alkoholu, užíváním drog, zneužíváním léků
- znají jednoduché způsoby odmítání návykových látek
- znají hodnotu zdraví a nevýhody špatného zdravotního stavu
- mají vědomosti jak udržovat zdraví a o zdravém životním stylu
- mají právní povědomí v oblasti rizikového chování

3. – 5. ročník

- žáci mají povědomí o zdraví jako základní lidské hodnotě
- znají činnosti, které jsou vhodné z hlediska zdraví zařadit do denního režimu, osvojují si zdravý životní styl
- podrobně znají zdravotní a sociální rizika návykových látek a argumenty ve prospěch zdraví
- znají zákony omezující kouření, požívání alkoholu a zákony týkající se užívání a šíření drog
- umí komunikovat se službami poskytujícími poradenskou pomoc
- umí pojmenovat základní mezilidské vztahy
- umí rozpoznat projevy lidské nesnášenlivosti
- ví na koho se obrátit v případě, že někdo ohrožuje nebo poškozuje jeho práva
- mají povědomost o tom, že každé jednání, které ohrožuje práva druhých (šikana, násilí, zastrašování aj.), je protiprávní
- znají základní způsoby odmítání návykových látek ve styku s vrstevníky

6. – 9. ročník

- žáci znají význam harmonických mezilidských vztahů pro zdravý životní styl a zdraví
- respektují odlišné názory či zájmy lidí a odlišné způsoby jejich chování a myšlení, jsou tolerantní k menšinám
- znají a uplatňují vhodné způsoby řešení neshod se spolužáky, spory řeší nenásilným způsobem

- znají vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích
  - umí spolupracovat ve skupině a přebírat zodpovědnost za společné úkoly
  - znají významné dokumenty upravující lidská práva a sociálně právní ochranu dětí
  - znají činnost důležitých orgánů právní ochrany občanů
  - uvědomují si podstatu protiprávního jednání a právní odpovědnost za případné protiprávní činy
  - umí chápat zdraví ve smyslu holistickém, ve složce fyzické, duchovní, sociální
  - umí zhodnotit vhodné a nevhodné zdravotní návyky
-
- umí vysvětlit své konkrétní postoje a chování z pohledu zdraví
  - ví, co je podstatou zdravého životního stylu a snaží se o jeho realizaci
  - znají pozitivní vliv aktivního pohybu, relaxace, duševní hygieny
  - ví, že zneužívání dítěte je trestné
  - umí diskutovat o rizicích zneužívání drog, orientují se v trestně právní problematice návykových látek
  - ví, kde hledat odbornou pomoc, v případě potřeby ji dovedou využít
  - bezpečně zvládají účelné modely chování v krizových situacích (šikanování, týrání, sexuální zneužívání apod.) a správně se rozhodují v situacích vlastního nebo cizího ohrožení
  - dokáží komunikovat se specializovanými službami (linky důvěry, krizová centra) odmítají projevy brutality a násilí zprostředkované médii a umí o nich diskutovat

Evaluace

Evaluace minimálního preventivního programu

Předmětem vyhodnocení musí být uskutečňovaný program, výsledky procesu změn, dopad na účastníky programu a dosažený efekt v porovnávání se záměrem.

Týká se věcné podstaty realizace jednotlivých akcí a aktivit, dává přehled o počtech účastníků, finančních nákladech, schopnosti realizovat jednotlivé programy apod.

Proces změn musí být vyhodnocován průběžně a trvale pomocí prostředků poskytujících zpětnou vazbu. Dotazníky a škály dopomohou objevit slepé uličky, selhání nebo nereálné nároky programu, což lze poté napravit vypracováním nové verze dalšího programu.

Jde o realizaci postupných kroků, kterými :

- získáváme informace pro včasné odhalování rizik
- volíme způsob uplatňování preventivních intervencí
- hodnotíme jejich účinnost
- a tím si ověřujeme předpokládané hypotézy

Co evaluací zjistíme? Získáme poznatky o tom:

- jak konkrétní preventivní program funguje
- co komplikuje jeho realizaci
- co vše ovlivnilo program mimo předpokládané danosti
- co lze při realizaci očekávat (čeho se vyvarovat a na co se připravit)

Evaluace a metodika včasného odhalování rizik patří mezi základní kritéria vypracování preventivních programů či vzdělávacích akcí v oblasti sociálně patologických jevů a zejména při udělování akreditací či výběru projektů ve výběrových řízeních.

Struktura evaluace preventivních programů

evaluace plánování
evaluace průběhu preventivní intervence
evaluace výsledku preventivní intervence

Závěrem evaluace si zodpovíme otázky:

Bylo skutečně dosaženo stanoveného cíle?

Budu opakovat tento přístup, postup?

Na co se příští rok zaměřím?

Kvantitativní hodnocení MPP za školní rok: 2013-14

Škola: ZŠ Opava, Šrámkova 4, příspěvková organizace	
Školní MP (1. stupeň ZŠ, 2. stupeň):	

Počet žáků, studentů:	350
% zapojení žáků (studentů) ve volnočasových aktivitách:	100%
% žáků (studentů) kteří absolvovali PP nespecifickou:	100%
% žáků (studentů) kteří absolvovali PP specifickou:	50%

Aktivity pro žáky:

ano   ne

1. ve výuce:		
2. jednorázové tématické aktivity :		
• přednášky:	x	
• besedy:	x	
• komponované pořady:	x	
• jiné kulturní akce k PP:	x	
3. aktivity specifické primární prevence (prosíme doplnit téma a garanta): vztahy v kolektivu, PPP Mgr. Šimečková	x	
• v rámci řešení výchovných problémů: vulgární vyjadřování, posmívání, agresivita		
• téma závislosti (návykové látky):	x	
• šikana (sociální klima třídy):	x	
• PP kriminality:	x	
• téma tolerance:	x	
• téma násilí:	x	
• záškoláctví:	x	
• sekty:	x	
• extrémismus:	x	
• rasismus:	x	
• jiné: kyberšikana	x	
4. dlouhodobé programy PP:		
• projekt Zdravá škola:	x	
• projekt Zdravý životní styl:		

• projekt Kouření a já:		
• jiné: Světová škola, Škola pro demokracii, projekt Partnerství Extratřída, Krokus, Od integrace k inkluzi, Miš, EAD, Normální je nekouřit, Zdravé zoubky	x	
5. účast v projektech (grantech):		
• projekt dotovaný z vlastních finančních zdrojů:		
• projekt dotovaný z jiných než vlastních finančních zdrojů:	x	
• MŠMT		
• jiný zdroj		

B. Jakým způsobem je MPP realizován (formy, metody): ano ne

1. poskytování informací:		
• přednáška	x	
• beseda	x	
• konzultace	x	
• osvětový materiál	x	
• videoprojekce	x	
• filmové představení	x	
• jiné		
2. prožitkové programy:		
3. pobytové akce:	x	
4. peer programy:	x	
5. aktivní učení v modelových situacích:	x	

Hodnocení významu volnočasových aktivit pro MPP:

1. nabídka	<u>1</u>	2	3	4	5
2. dostupnost	<u>1</u>	2	3	4	5
3. splňuje nabídka potřeby žáků?	<u>1</u>	2	3	4	5

Oznámujte prosím jako ve škole, 1 nejlepší, 5 nejhorší

Podíl pedagogů školy na realizaci MPP

A. Vzdělávání pedagogů v oblasti (za školní rok 2013-14):

TYP ŠKOLENÍ	Organizátor	Délka trvání (počet hodin)	Počet proškolených pracovníků		
			metodik prevence	výchovný poradce	ostatní
Vztahy v kolektivu			X	X	X
K problematice NL			X		
Výchova k toleranci			X	X	X
K problematice šikany, kyberšikany			X		
Zdravý životní styl				X	
Podrobný rozpis viz zpráva MP					

B. Školní metodik prevence (ŠMP) spolupracuje s: ano ne

• výchovným poradcem	X	
• třídními učiteli	X	
• vedením školy	X	
• ostatními, i nepedagogickými pracovníky školy	X	
• s rodiči	X	

C. Podmínky pro výkon funkce ŠMP: ano ne

(má:)

• místnost pro konzultace s žáky a rodiči	X	
• vymezené konzultační hodiny	X	

• k dispozici odbornou literaturu	x	
• přístup k vyhláškám MŠMT	x	
• přístup k PC	x	
• přístup k internetu	x	
• podporu vedení školy k dalšímu vzdělávání	x	
• možnost předávat informace pedagogickému sboru	x	
pokud ano, jak často:		

D. ŠMP se přímo účastní:

ano   ne

• mapování výskytu sociálně-patologických jevů na škole	x	
• řešení rizikového chování na škole	x	
• spolupráce s odbornými zařízeními	x	
• jednání s rodiči	x	
• spolupráce s okresním metodikem	x	

E. Evidence rizikového chování na škole:

řešil ŠMP
ano   ne   věk: Celkem
případů:

návykové látky: kouření, alkohol, marihuana, pervitin, heroin		x		
záškoláctví	x		2.stupeň	5
šikana		x		
gambling		x		
Kriminalita-krádeže	x		1.stupeň	3
rasismus				
jiné				

Spolupráce s rodiči v rámci MPP

ano   ne

● rodiče jsou informováni o strategii MPP	x	
1. aktivní spolupráce s rodiči:		
● přímá účast v MPP		
● školní akce určené pro rodiče s dětmi	x	
● přednášková činnost (besedy pro rodiče)	x	
● účast ŠMP na třídních schůzkách	x	
2. pasivní spolupráce s rodiči:		
● písemná sdělení rodičům	x	
● informační letáky	x	
● jiné (jaké?): web školy	x	

Spolupráce s institucemi a organizacemi

využíváme:	ano	ne	forma spolupráce:
PPP	x		
SVP	x		

Policie ČR	x		
Městská policie	x		
OHS	x		
OSPOD (OPD)	x		
SPC	x		
Orgány státní správy	x		
Odborníci	x		
Nestátní zařízení	x		
Jiné (jaké):	x		Certifikované a doporučené organizace

Metody hodnocení efektivity MPP

A. Využívám metod hodnocení:

1.zpětné vazby
2.dotazníky
3.výsledky práce ze třídou
4.hodnocení pozvaných odborníků
5.konzultací s kolegy a vedením, rodiči

B. Konkrétní výsledky strategie MPP za tento školní rok:

Podářilo se:

1.zlepšit postoje žáků k minoritám
2.vzbudit zájem žáků o globální problémy
3.charitativní činnost

Nepodařilo se:

1.zvládání agresivity u žáků
2.vulgární vyjadřování
3.vandalismus

C. Co pro vás vyplývá z hodnocení MPP jako hlavní cíle pro tvorbu MPP pro další školní rok:

1. Posilování sebevědomí u žáků, komunikace mezi žáky
2. Zvládnutí rizikových situací a jejich předcházení
3. Charitativní cítění, práce na projektech

D. Klady a zápory při realizaci MPP:

Kladné připomínky:

1. nadšení a zájem o projekty
2. společná práce a nápady
3.

Záporné připomínky:

1. časová náročnost
2. občasná neochota ke spolupráci
3.

Datum vypracování:

ŠMP:

Ředitel školy:

2.3 Dodatek k Minimálnímu preventivnímu programu

Podle metodického pokynu MSMT k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních č. j. MSMT-22294/2013-1, byl vypracován program proti šikanování, kterého obsahem je prevence a řešení šikany na naší škole viz příloha.

Šikanování je chování, jehož záměrem je ublížit, ohrožit nebo zastrašovat žáka nebo skupinu. Spočívá v cílených a opakovaných útocích. (bití, vydírání, loupeže, poškozování věcí, nadávání, pomlouvání, vyhrožování, ponižování, demonstrativní ignorování).

Školní klima – škola se snaží vytvořit prostředí nepodporující šikanu

- TU se na třídnických hodinách věnují rozvoji vztahů ve třídách, zvyšování sebevědomí žáků, aktivitám sloužícím k rozvoji komunikace, řešení konfliktů a uvolňování emocí.
- Těmto tématům je věnována také část hodin Rv i Ov
- Žáci se spolupodílejí na stanovení pravidel chování ve škole i ve třídě
- V hodinách je budována vzájemná důvěra mezi učitelem a žákem. Žák ví, že se může na učitele obrátit a bude respektován jeho názor.

Žáci delegují zástupce třídy do školního parlamentu. Mají tak možnost podílet se na chodu školy

2.4 Krizový plán

Krizový plán obsahuje postupy, které přesně řeší některé krizové situace, které mohou ve škole nastat. Tyto postupy by měly být jasné a závazné pro každého pracovníka školy.

Šikana

- rozhovor s těmi, kteří na šikanu upozornili a s oběťmi (TU, ŠPT)
- nalezení vhodných svědků
- individuální rozhovory se svědky, nikoli však konfrontační (TU, ŠPT)
- zajištění ochrany dětem
- rozhovor s agresory
- domluva pedagogů na spolupráci a postupu, pomoc a podpora oběti

Kyberšikana

- kvalitní odhad situace (vyhodnocení, zda jde o kyberšikanu a zda je škola kompetentní ji řešit)
- nutná spolupráce ŠMP a TU s odborníkem IT
- rozhovor s těmi, kteří na kyberšikanu upozornili a s oběťmi (TU, ŠPT)
- nalezení vhodných svědků
- individuální rozhovory se svědky, nikoli však konfrontační (TU, ŠPT)
- zajištění důkazů, zablokování (odborník IT)
- domluva pedagogů na spolupráci a postupu, pomoc a podpora oběti

Ublížení na zdraví:

- izolovat agresora a oběť (přítomný učitel, TU)
- poskytnutí první pomoci
- volat záchranku (přítomný učitel, TU)

- informovat rodiče (TU)
- zapsat záznam o úrazu (TU, bezpečnostní technik)

Krádeže

- pořídít záznam na základě výpovědi poškozeného (MP, bezpečnostní technik, TU)
- ohlásit na místní oddělení policie
- informovat zákonného zástupce

Vandalismus

- ve školním řádu uvést, že každý je odpovědný za škody, které svým jednáním způsobil, a proto po něm bude škola požadovat náhradu, jestliže škodu způsobil úmyslně nebo z nedbalosti
- vyhotovit záznam o události (MP, bezpečnostní technik)

Návykové látky

- Patří sem alkohol, tabák, omamné látky
- Konzumace není protiprávní (i pro mladší 18-ti let), je považována pouze za nebezpečné chování; takové dítě má nárok na pomoc orgánu soc.-právní ochrany dítěte
- Navádění k užívání a prodej dětem pod 18 let je přestupek nebo trestný čin
- Ve **školním řádu** je vymezen zákaz užívání ve škole i nošení těchto látek do školy
- Žáci byli ve škole **seznámeni s riziky** užívání
- Ve škole byly vytvořeny podmínky pro **předcházení** těmto jevům

Tabákové výrobky

- Pokud je žák přistižen při konzumaci nebo držení, pracovník školy mu výrobek odebere.
- Informuje TU a metodika prevence (příp. vých. poradce, šk. psychologa).
- Metodik prevence sepíše stručný záznam a vyrozumí vedení školy.
- TU informuje zákonného zástupce.

- V případě opakovaného užívání vyrozumí škola orgán sociálně-právní ochrany.
- Žák je sankcionován podle školního řádu.

Alkohol

- Pokud je žák přistižen při konzumaci nebo držení, pracovník školy mu alkohol odebere.
- Pokud je žák alkoholem **ohrožen na zdraví**, pracovník školy neprodleně přivolá lékařskou pomoc, pak teprve informuje zákonného zástupce.
- Jestliže nehrozí akutní nebezpečí, pracovník školy informuje TU a metodika prevence (příp. výchovného poradce, školního psychologa).
- TU informuje zákonného zástupce.
- situaci je sepsán záznam s vyjádřením žáka (datum, místo, zdroj alkoholu). Zápisu a rozhovoru se žákem se zúčastní metodik prevence, vedení školy a zákonný zástupce.
- Pokud žák není schopen pokračovat ve vyučování, škola vyrozumí zákonného zástupce, aby si jej vyzvedl.
- Škola informuje žáka i z.z. o možnostech odborné pomoci.
- V případě opakovaného užívání vyrozumí škola orgán sociálně-právní ochrany.
- Žák je sankcionován podle školního řádu.
- Pracovník školy může provést u žáka dechovou zkoušku na alkohol pouze na základě předem získaného souhlasu zák. zástupce.
- Obdobný postup volí pracovník školy i v případě příchodu žáka do školy pod vlivem alkoholu.
- Pokud pracovník školy **najde ve škole alkohol**, uvědomí vedení školy a uloží u něj alkohol jako případný důkaz.
- Metodik prevence sepíše stručný záznam.

OPL

- Pokud je žák přistižen při konzumaci nebo držení, pracovník školy mu látku odebere.
- Pokud je žák **ohrožen na zdraví**, pracovník školy neprodleně přivolá lékařskou pomoc, předá jim látku k urychlení léčby, pak teprve informuje zákonného zástupce.

- Jestliže nehrozí akutní nebezpečí, učitel informuje vedení školy a zajistí vyjádření žáka a informuje o situaci z.z. a orgán soc.-právní ochrany.
- Pokud žák není schopen pokračovat ve vyučování, škola vyrozumí zákonného zástupce, aby si jej vyzvedl, jestliže z.z. není dostupný, vyrozumí škola orgán soc.-právní ochrany.
- O situaci je sepsán záznam s vyjádřením žáka (datum, místo, zdroj alkoholu). Zápisu a rozhovoru se žákem se zúčastní metodik prevence, vedení školy a zákonný zástupce.
- Škola informuje žáka i z.z. o možnostech odborné pomoci.
- Žák je sankcionován podle školního řádu.
- Pracovník školy může provést u žáka test na OPL pouze na základě předem získaného souhlasu zák. zástupce.
- Jestliže má pracovník školy **důvodné podezření**, že ve škole došlo k **distribuci** OPL (může být kvalifikována jako trestný čin, množství nerozhoduje), nahlásí skutečnost vedení školy a to informuje místně příslušné oddělení Policie ČR a zákonného zástupce žáka
- Pokud pracovník školy **najde ve škole látku**, kterou považuje za OPL, uvědomí vedení školy, za přítomnosti dalšího pracovníka uloží látku do obálky (datum, čas a místo nálezu), zalepenou obálku s razítkem školy a podpisem schová do trezoru. Vyrozumí Policii ČR.
  - Pokud má pracovník školy **podezření, že žák má OPL u sebe**, bezodkladně vyrozumí Policii ČR a z.z. Žáka izoluje od ostatních a do příjezdu Policie je nutné mít ho pod dohledem. Učitel neprovádí prohlídku žáka nebo jeho věci.

2.5. Strategie proti šikanování

1. Předmět

Program proti šikanování slouží k vytvoření bezpečného, respektujícího a spolupracujícího prostředí ve škole. Zaměřuje se především na prevenci šikanování a ukazuje postupy řešení

šikanování.

Je určen všem pedagogickým pracovníkům školy, dále pak nepedagogickým pracovníkům, rodičům a žákům naší školy.

Je nedílnou součástí Školní preventivní strategie a Minimálního preventivního programu

2. Prevence

- pravidelné i mimořádné třídnické hodiny – komunikace s žáky je základ
- dozory o přestávkách
- seznámit rodiče a děti s programem proti šikanování (zajistí třídní učitelé vždy na začátku školního roku) – „co dělat v případě, že vím o šikaně“
- vytvořit bezpečné prostředí pro žáky – vědět, na koho se mohou obrátit (vedení školy, výchovný poradce, metodik prevence, vyučující, kterému věří, schránka důvěry)
- vysvětlit žákům (úměrně jejich věku), že oznámení šikany není žalování!
- vysvětlit žákům, že přihlížet šikaně je také podílení se na ní
- snaha o vytvoření pozitivních vztahů mezi žáky i učiteli
- podpora solidarity a tolerance, vědomí sounáležitosti
- posilování a vytváření podmínek pro zapojení všech žáků do aktivit třídy a školy
- uplatňovat spolupráci mezi dětmi
- do prevence boje proti šikaně se zapojují všichni pedagogičtí pracovníci školy
- školní metodik prevence a výchovný poradce informují prostřednictvím nástěnky o krizových tel. linkách

3. Postup při oznámení šikany

Postup pedagogického pracovníka

- informují-li rodiče pedagogického pracovníka o podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování šikany, spolupracuje s metodikem prevence a výchovným poradcem,

informuje

ředitele školy

- má-li pedagogický pracovník podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování šikany,

spolupracuje s metodikem prevence a výchovným poradcem, informuje ředitele školy

- v případě prokázaných projevů šikany neprodleně informuje ředitele školy, spolupodílí se na

vyšetřování šikany dle pokynů ředitele školy

- vždy informuje rodiče o výsledcích vyšetřování šikany, a to i v případech, že se podezření neprokáže

- navrhne v pedagogické radě potrestání agresorů

Postup ředitele školy

- přijme informaci o šikanování (pedagogický pracovník, rodič, žák)

- rozhodne, zda škola zvládne řešit šikanu vlastními silami, nebo zda škola potřebuje pomoc z venku a je nezbytná její součinnost se specializovanými institucemi a Policií ČR

- v případě prokázaných projevů šikany jmenuje pracovníky, kteří se budou podílet na vyšetřování šikany dle jeho pokynů

- zajistí informování rodičů o vyšetřování šikany, nebo sám informuje o výsledcích vyšetřování šikany, které řídí

- v případě negativních dopadů šikanování na oběť je nutné zprostředkovat péči pedagogicko-

psychologické poradny, střediska výchovné péče, speciálně pedagogického centra nebo dalších odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů

- v mimořádných případech doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v místně příslušném diagnostickém ústavu

- v mimořádných případech podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení práce

s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy

- s následným umístěním v diagnostickém ústavu
- dojde-li k závažnějšímu případu šikanování nebo při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu (provinění), oznámí tuto skutečnost Policii ČR
- oznámí orgánu sociálně právní ochrany dítěte skutečnosti, které ohrožují bezpečí a zdraví žáka
- pokud žák spáchá trestný čin (provinění), popř. opakovaně páchá přestupky, zahájí spolupráci s orgány sociálně právní ochrany dítěte bez zbytečného odkladu
- projedná v pedagogické radě potrestání agresorů

Postup rodičů při podezření na šikanování

- rodiče informují o podezření na šikanování třídního učitele popřípadě dalšího pedagogického pracovníka, při jehož hodinách nebo dohledu nad žáky k šikaně dochází
- nejsou-li podezření na projevy šikany bezodkladně a uspokojivě řešeny v pravomoci pedagogických pracovníků včetně metodika prevence či výchovného poradce, obrátí se rodiče s informací na ředitele školy
- v případech prokazatelných projevů šikany se rodiče přímo obrátí s informací na ředitele školy

4. Krizový plán – „co dělat, když se šikanuje“

Krizový scénář pro počáteční stadia šikany

Zdroje informací

Všichni pedagogičtí pracovníci musí postupovat koordinovaně a chránit zdroj informací.

- sdělení rodičů
- vlastní pozorování
- poznatky od vyučujících nebo žáků

1. krok – odhad závažnosti

Velmi důležité je určit, zda:

- daný problém vyřešíme v rámci školy,
- pomoc požádáme odborníka zvenčí (PPP, SVP).

V případech pokročilého stadia už tato problematika patří odborníkům.

Pro odhad závažnosti máme 4 kritéria:

- způsob chování a vypovídání obětí a svědků
- závažnost a četnost agresivních projevů
- čas – jak dlouho šikanování trvá
- počet agresorů a obětí

2. krok – rozhovor s informátory a obětí (provádí VP, ŠMP)

- Jakoukoliv informaci je třeba prověřit a vše si zaznamenat.
- Důležité je, aby nás oběť vnímala jako oporu a cítila od nás možnou pomoc.
- Pro oběť je potřeba problém ventilovat.
- My musíme trpělivě naslouchat a vcítit se do situace oběti.
- Rozhovor musí být proveden tak, aby o něm ostatní nevěděli (možná pomsta agresorů).
- Oběť nemusí nic říct, může plakat nebo mlčet, bojí se chodit do školy, má strach, bojí se vše říct učitelům i rodičům. S obětí je nutné hovořit jiný den než s agresory.

Pravidla:

- nezpochybňovat, nedávat rady, jen vnímat
- ověřit jakoukoliv výpověď
- neslibovat, co není možné splnit
- vše zapsat pro další potřebu

3. krok – nalezení vhodných svědků

Spolupráce s informátory a oběťmi nám pomůže vytipovat vhodné svědky.

- Žáci mohou mít dvě tváře.
- Důležití jsou žáci, kteří sympatizují s obětí.
- Rozhovor se svědky vést jednotlivě, aby o nich nevěděli ostatní žáci (souvisí s ochranou obětí).

4. krok – individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky

V případě protichůdných informací. Nesmí se konfrontovat oběť s agresorem, ani jejich zákonní zástupci.

5. krok – ochrana oběti

- zpřísnit dozory (ošetřit pohyb dětí na záchodech, cestě ze školy a do školy)
- se souhlasem vedení školy je možné nechat oběť doma

6. krok – rozhovor s agresory

- vnější obraz šikanování – popis patologického chování
- shromažďování důkazů.

7. krok – jednání výchovné komise

- vedení školy, metodik prevence, výchovný poradce, třídní učitel, rodiče žáka, případně odborník z PPP, SVP

Nástin struktury jednání:

- úvod, přivítání, seznámení rodičů s problémem
- postoj školy k nežádoucím projevům chování
- vyjádření zákonných zástupců
- možná navrhovaná řešení ze strany zákonných zástupců (u agresora), aby se situace zlepšila
- seznámení rodičů s konkrétními řešeními, které navrhuje škola
- nezapomenout upozornit rodiče na další výchovná opatření, pokud tato přijatá nepomohou
- provedení zápisu z jednání, který obsahuje závěr, podpisy všech zúčastněných osob a souhlas rodičů, že byli s celou záležitostí seznámeni a s navrhovanými řešeními souhlasí

8. krok – rozhovor se zákonnými zástupci oběti

Doporučení:

- sejít se v jiný den, než jsou výchovné komise,
- sdělit zákonným zástupcům, jak jsme postupovali (řešení, závěry, domluva na dalších opatřeních)
- časový horizont pro sledování situace (po týdnu, 14 dnech)

9. krok – práce s celou třídou

Uzavření celé záležitosti vedením školy přede všemi žáky ve třídě – VP, ŠMP, TU.

Je třeba provést:

- ozdravění třídy – dlouhodobý proces
- nastavení nových funkčních pravidel
- možnosti práce se třídou v rámci třídnických hodin
- informování všech členů pedagogického sboru, shrnutí případu, seznámení s nastavenými pravidly

Krizový scénář práce se třídou v třídním kolektivu

Informace (informátor, kdokoli kdo na problém upozorní)

Odhad závažnosti onemocnění

Zvážit stádia:

- počáteční
- pokročilé
- neobvyklá forma šikany

1. Techniky mapující klima ve třídě

2. Sociometrie (ŠMP, VP)

- zvláštní místnost
- individuální práce se žáky

3. Práce se třídou

- (komunikační kruh) ŠMP, VP, za účasti TU
- pojmenování problému ve třídním klimatu

4. Vypracování závěrečné zprávy (ŠMP, VP)

- důvěrná
- popis I., II., III. části pásma k mapování vztahů
- závěr
- doporučení, rizika

5. Info a diskuze TU, ŠMP, VP, VŠ

- popis dění ve třídě
- kroky k řešení
- role pedagoga

6. Kulatý stůl „INFO“ (ŠMP, VP, VŠ)

- schůzka s pedagogy, kteří ve třídě učí
- seznámení s problematikou pedagogický sbor

7. Schůzka s rodiči (VŠ – písemnou formou)

- „mimořádná“,
- účast TU, VP, ŠMP, VŠ
- seznámení s problémem (obecně) ne jmenovitě!
- pokud má zákonný zástupce zájem, vždy individuálně se zákonným zástupcem o jejich dítěti

8. Výchovní komise viz krizový scénář u počátečního stádia

- písemná forma vyzvání
- struktura

9. Spolupráce se specializovaným zařízením

- diagnostické ústavy

10. Práce se třídou

Prevence:

- bezpečné klima
- kamarádské vztahy (spolupráce učitel + žáci)
- třídnické hodiny
- výlety
- adaptační pobyty

Doporučená literatura pro samostudium:

Kolář, M. Bolest šikanování, Praha, Portál 2005.

Kolář, M. Skrytý svět šikanování ve školách. Praha, Portál 2000.

Kolář, M. Školní násilí a šikanování. Ostrava, Ostravská univerzita 2005.

Kolář, M. Český školský program proti šikanování, Právo a rodina č. 3/2007

Program proti šikaně- školní strategie prevence šikanování

1. Základní cíle- výchova ke zdravému životnímu stylu, rozvoj a podpora sociálních kompetencí u žáků, nové metody výuky, zapojení všech žáků do procesu výuky-snížení rizika vyčlenění některých žáků z kolektivu, rozvoj tvořivosti, nabídka volnočasových aktivit, adaptační kurzy viz příloha.

2. Typy prevence- VŠEOBECNÁ : preventivní programy pro všechny žáky

SPECIFICKÁ: zaměřena na konkrétní formy rizikového chování

SELEKTIVNÍ: práce s rizikovou skupinou, pomoc odborníků

INDIKOVANÁ: práce s rizikovými jedinci, pomoc odborníků

3. Postupy řešení šikany- viz krizový plán-příloha MPP

4. Základní kroky k řešení šikany- pozorovat atmosféru ve třídě, konzultace s kolegy, spolupráce s preventivním týmem, vždy pořídit zápis s pohovorů, chránit oběť šikany, spolupráce s rodiči, další práce se třídou za pomoci odborníků, další práce s agresorem- zjistit motiv jeho jednání, na pedagog. radě rozhodnout o udělení vých. opatření, v mimořádných případech navrhnout odchod agresora.

Spolupráce se specializovanými institucemi- SVP, PPP, OSPOD, PČR

5. Spolupráce s rodiči- dopis proti šikaně, informace na webu školy, informace ne třídních schůzkách, dotazníky MP, domácí úkoly pro rodiče, info o krizové lince proti šikaně-letáky, web. **Tel. čísla 841 220 220, 286 881 059**

6. Linky důvěry-LINKA BEZPEČÍ 800 155 555non-stop, Linka důvěry Dětského krizového centra 241 484 149non-stop, Modrá linka 549 241 010 9-21hod, další přehled viz nástěnka a info-brožurky.

7. Literatura- KOLÁŘ, M. Bolest šikanování, KOLÁŘ, M. Skrytý svět šikanování, VÁGNEROVÁ, K. a kol. Minimalizace šikany, Praktické rady pro rodiče.

Prevence šikany

Důležité informace pro rodiče

Školní metodik prevence: Mgr. Eva Halfarová (pavilon C, první patro vpravo)

Konzultační hodiny: Po-Pá 9.40-10.00 , nebo kdykoli po telefonické domluvě

Rodiče mohou vyhledat pomoc metodika prevence v případech problémových projevu chování žáků, násilí, zneužívání návykových látek, šikany apod.

Škola vytvořila dle metodického pokynu MŠMT Program proti šikaně.

Program proti šikaně

1. Vymezení pojmu šikana:

- jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrášovat žáka
- opakované fyzické a psychické útoky vůči jedinci (příp. skupině jedinců), který se neumí nebo nemůže bránit
- **přímá podoba šikany:** fyzické útoky, vydírání, loupeže, poškozování věcí, slovní útoky, pomluvy, vyhrožování, ponižování, sexuální obtěžování, kyberšikana prostřednictvím e-mailů, SMS zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod.
- **nepřímá podoba šikany:** demonstrativní přehlížení, ignorování žáka

- **verbální šikana**
- **fyzická šikana**
- **smíšená šikana**

2. **Základní cíle:**

- výchova ke zdravému životnímu stylu
- rozvoj a podpora sociálních kompetencí u žáků
- zavedení nových metod výuky, zapojení všech žáků do procesu výuky (tzn snížení rizika vyčlenění některých žáků z kolektivu)
- rozvoj tvořivosti, samostatného uvažování, kritického myšlení a sociálních dovedností žáků
- vytvoření široké nabídky volnočasových aktivit jako prevence nudy nebo stresu
- zapojení témat souvisejících s prevencí šikany do výuky ve všech vhodných předmětech (Př, Ch, VOZ, Vv, Čj, Tv)

3. **Základní kompetence v rámci prevence šikany a výchovy ke zdravému životnímu stylu:**

- sociální kompetence (orientace v sociálních vztazích, odpovědnost za své chování, uvědomění si důsledků svého jednání)
- komunikační dovednosti (schopnost řešit problémy, adekvátní reakce na stres a neúspěch, správné hodnocení životních hodnot a stanovení priorit v životě člověka)
- pěstování právního vědomí, mravních hodnot, tolerance a porozumění

4. **Metody a formy práce**

- vytvoření pozitivního sociálního klimatu ve škole, atmosféry důvěry, pohody a klidu, bez strachu z neúspěchu
- využití projektové výuky, kooperativní vyučování
- samostatná práce žáků
- využití kritického myšlení
- vést žáky ke schopnosti vyjádřit vhodně svůj názor, argumentovat, diskutovat o různých alternativách
- využití simulačních her – hraní rolí, navození reálné situace a zhodnocení nejrůznějších způsobů jejího řešení
- brainstorming, diskuse
- nácvik verbální i neverbální komunikace

5. **Témata prevence ve vyučovacích předmětech**

Prvouka - vztahy v rodině a kolektivech

Přírodověda – lidské rasy, výchova ke zdraví, osobní bezpečí, zdraví člověka

Dějepis – rasy a jazyky

Cizí jazyky – rozdílnost kultur

Český jazyk a literatura – mimočítanková četba

Hudební výchova – muzikoterapie, etnohudba

Výtvarná výchova – NL a kouření – koláže, prezentace, fotosoutěže

Chemie – návykové látky

Přírodopis – rasy, zdravá výživa, sexuální výchova

Výchova k občanství – společenské vztahy, šikana, problémy rasové a jiné nesnášenlivosti, sebehodnocení, sebepoznání, zvládání neúspěchu

Rodinná výchova – agresivita, týrání, domácí násilí

6. Volnočasové aktivity

- zájmové kroužky
- exkurze v rámci jednotlivých předmětů (dle zájmu žáků)
- akce školní družiny
- výlety
- zahraniční výlety a pobyty (dle zájmu žáků)

7. Specifická primární prevence:

- spolupráce s PPP Opava (okresní metodik prevence L. Šimečková)
- spolupráce s organizacemi SWING, EUROTOPIA
- spolupráce s Městskou policií v Opavě, s policií ČR

8. Plán a postupy řešení šikanování

Krizový plán A – škola je schopna řešit šikanu vlastními silami:

Jestliže je pedagog informován o podezření na šikanu, zahájí okamžitě vyšetřování, spolupracuje s metodikem prevence a výchovným poradcem, informuje ředitele školy. Všichni pedagogové byli seznámeni se základními postupy při vyšetřování šikany.

Základní kroky k řešení šikany

- a. Pozorujte atmosféru ve třídě, konzultujte s kolegy.
- b. Oznamte své podezření vedení školy, výchovnému poradci a metodikovi prevence.
- c. Mezi čtyřma očima zjišťujte informace od nezaujatých svědků. Vždy pořídí zápis rozhovoru.
- d. Chraňte oběť šikany, zjistěte od ní co nejvíce informací (POZOR: oběť často nechce o svých problémech hovořit – bojí se, stydí, zapírá, tvrdí, že o nic vážného nejde!).
- e. Proveďte rozhovor s agresory, případně jejich vzájemnou konfrontaci.
- f. Spolupracujte s rodiči oběti i agresorů.
- g. Rozeberte situaci se třídou, dále pracujte se vztahy.

Třídní učitel spolu s metodikem prevence vždy informuje rodiče o výsledcích vyšetřování šikany. Navrhne pedagogické radě potrestání agresorů.

Krizový plán B – řešení případů pokročilé a nestandardní šikany

V případě, že škola není schopna řešit šikanu vlastními silami, obrátí se na specializované instituce (PPP, středisko výchovné péče, oddělení péče pro rodinu, dětský psycholog aj.) a Polici ČR.

9. Výchovní opatření

- s agresorem je třeba dále pracovat – formou pohovoru zjišťovat motivy jeho jednání, náhled na jeho chování
- nutno pracovat se třídou, se vztahy ve skupině
- pro potrestání agresorů je možno využít následující výchovná opatření, o kterých rozhodne pedagogická rada: důtka třídního učitele
důtka ředitele školy
snížená známka z chování

10. Spolupráce školy s rodiči

- třídní učitelé informují rodiče na třídních schůzkách o problematice šikany
- doporučí vhodný postup v případě jakéhokoliv podezření na šikanu
- informují o krizové telefonní lince k šikaně pro učitele, žáky i rodiče **286 881 059**
- v případě jakéhokoliv podezření na šikanu škola informuje rodiče oběti i agresora
- informace pro rodiče o varovných příznacích šikanování je k nahlédnutí na internetových stránkách školy

Možné příznaky šikanování

- Za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi.
- Dítě nemá kamaráda, s nímž by trávilo volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.
- Dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem.
- Nechuť jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno při bedlivější pozornosti pozorovat strach. Ztráta chuti k jídlu.
- Dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem.
- Dítě chodí domů ze školy hladové (agresoři mu berou svačinu nebo peníze na svačinu).
- Usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!"
- Dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně.
- Dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálad, zmínky o možné sebevraždě. Odmítá svěřit se s tím, co je trápí.

- Dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze.
- Dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí.
- Dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům.
- Dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma. Své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.)
- Dítě se vyhýbá docházce do školy.
- Dítě se zdržuje doma víc, než mělo ve zvyku.

Akční plán školy pro boj proti kyberšikaně

Účinnou formou prevence vzniku a rozvoje rizikového chování je pouze dlouhodobý a systematicky realizovaný plán a preventivní program. Akční plán školy pro boj proti kyberšikaně vychází z plánu školy primární prevence vzniku a rozvoje rizikového chování (minimální preventivní program) a respektuje propojenost kyberšikany se školní šikanou.

- Kyberšikana a trestní právo
- Kyberšikana obdobně jako šikana sice není sama o sobě trestným činem ani přestupkem, ale její projevy mohou naplňovat skutkovou podstatu např. těchto trestných činů: součástí mohou být nejčastěji tyto trestné činy:
  - Nebezpečné pronásledování (stalking, § 354 TZ) – např. dlouhodobě opakované pokusy kontaktovat oběť všemi dostupnými prostředky tak, že to u ní vzbudí důvodné obavy o život nebo zdraví její či jejích blízkých.
  - Účast na sebevraždě (§ 144 TZ) – např. úmyslné utvrzování oběti v předsevzetí provést sebevraždu.
  - Porušení tajemství dopravovaných zpráv (§ 182 TZ) – např. zachycení e-mailu předtím, než se s ním může adresát seznámit.

- Porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí (§ 183 TZ) – např. zveřejnění e-mailové komunikace z počítače oběti.
- Pomluva (§ 184 TZ) – např. vytvoření webových stránek zesměšňujících oběť prostřednictvím vědomého uvádění lživých informací, které mohou oběť vážně poškodit.
- Šíření pornografie (§ 191 TZ), ohrožování výchovy dítěte (§ 201 TZ) – např. zasilání pornografických videí osobě mladší 18 let.
- Poškození cizích práv (§ 181 TZ) – např. pachatel uvede oběť v omyl vydáváním se při chatování za jinou osobu a způsobí jí tím vážnou, nemajetkovou újmu (např. v rodinných vztazích).
- Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií (§ 192 TZ) – např. přeposlání MMS s fotografií nahé osoby mladší 18 let předstírající sexuální styk.
- Zneužití dítěte k výrobě pornografie (§ 193 TZ) – např. přesvědčení oběti mladší 18 let nechat se fotit v sexuálně dráždivých polohách.
- Nebezpečné vyhrožování (§ 353 TZ) – např. zasilání výhružných SMS schopné vzbudit důvodnou obavu oběti o její život.
- Neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací (§ 230 TZ) – např. získání přístupu k profilu na sociální síti oběti prolomením jejího hesla a následná změna jeho obsahu.
- Opatření a přechovávání přístupového zařízení a hesla k počítačovému systému a jiných takových dat (§ 231 TZ) – např. „kamarád“ oběti vyzví její heslo k počítači s úmyslem vymazat data na něm uložená.
- Vydírání (§ 175 TZ) – např. pachatel nutí oběť k šikanování další osoby pod pohrůžkou zveřejnění choulostivých fotografií oběti.
- Poškození cizí věci (§ 228 TZ) – např. úmyslné poškození mobilu oběti zasláním viru.
- Útisk (§ 177 TZ) – pachatel např. zneužívá strachu oběti a k něčemu ji nutí, a to bez pohrůžky násilím.
- Šíření toxikomanie (§ 287 TZ) – např. výsměšné poznámky na sociálních sítích o drogové abstinenci oběti v úmyslu podněcovat ke zneužívání návykové látky nebo svádět k tomu oběť (nevztahuje se na alkohol).
- Podvod (§ 209 TZ) – např. pachatel se na sociální síti vydává za jinou osobu s úmyslem vylákat z oběti peníze.

Právní postavení školy v boji proti kyberšikaně

- Do školního řádu smíte zakotvit např. zákaz zvukových projevů mobilu v hodinách (z důvodu narušování výuky), ale nikoliv jejich nošení či používání.
- Učitel nesmí zabavit mobil aj., mohl by se tím dopustit trestného činu krádeže.
- Bez svolení zákonných zástupců žáků škola nesmí zveřejňovat osobní údaje žáků
- stupeň ZŠ – právní postavení školy v boji proti kyberšikaně
- Za porušení školního řádu smí škola ukládat pouze kázeňská opatření, kterými jsou napomenutí třídního učitele, důtka třídního učitele a důtka ředitele školy, snížení známky z chování, převedení do jiné třídy.

- stupeň ZŠ – trestní odpovědnost zúčastněných
  - Děti - do věku 15 let nejsou děti trestně odpovědné.
  - Učitelů – učitelé vykonávající dohled (ve škole i mimo ni) nesou odpovědnost za bezpečnost a zdraví žáků, při spáchání činu jinak trestného žákem mladším 15 let mohou za následek jeho jednání odpovídat z nedbalosti.
  - stupeň ZŠ – právní postavení školy v boji proti kyberšikaně
  - Za porušení školního řádu smí škola ukládat pouze kázeňská opatření, kterými jsou napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele školy a v případě závažného zaviněného porušení podmíněné vyloučení či vyloučení (splnil-li již žák povinnou školní docházku), snížení známky z chování, převedení do jiné třídy.
  - Bez svolení zákonných zástupců žáků škola nesmí zveřejňovat osobní údaje žáků.
-
- stupeň ZŠ - trestní odpovědnost zúčastněných
  - Děti - do věku 15 let nejsou děti trestně odpovědné, v 15-18 letech záleží trestní odpovědnost na jejich rozumové a mravní vyspělosti.
  - Učitelů – učitelé vykonávající dohled (ve škole i mimo ni) nesou odpovědnost za bezpečnost a zdraví žáků, při spáchání trestného činu žákem mladším 15 let mohou za následek takového činu odpovídat z nedbalosti.
  - Střední školy - právní postavení školy v boji proti kyberšikaně
  - Za porušení školního řádu smí škola ukládat pouze kázeňská opatření, kterými jsou napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele školy a v případě závažného zaviněného porušení podmíněné vyloučení či vyloučení (splnil-li již žák povinnou školní docházku), snížení známky z chování, převedení do jiné třídy
  - Bez svolení zákonných zástupců žáků či žáků starších 18 let škola nesmí zveřejňovat osobní údaje žáků.
  -
  - Střední školy - trestní odpovědnost zúčastněných
  - Děti - do věku 15 let nejsou děti trestně odpovědné, v 15-18 letech záleží trestní odpovědnost na jejich rozumové a mravní vyspělosti.
  - Učitelů – učitelé vykonávající dohled (ve škole i mimo ni) nesou odpovědnost za bezpečnost a zdraví žáků, při spáchání trestného činu žákem mladším 15 let mohou za následek takového činu odpovídat z nedbalosti.

Povinnost školy řešit kyberšikanu

Páchanou na půdě školy.

- Škola zajišťuje bezpečnost a ochranu zdraví žáků při vzdělávání a souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb, tedy zejm. v prostorách školy, v přestávkách mezi vyučováním, při přecházení mezi budovami školy, v zařízení školního stravování a ve školní družině.

Páchanou mimo školu.

- Za současných podmínek škola nenese odpovědnost za kyberšikanu páchanou mimo školu, vzdělávání a související činnosti. Avšak zvláště hrubé slovní útoky žáka vůči pracovníkům školy se vždy považují za závažné zaviněné porušení povinností, za něž lze udělit kázeňské opatření. Tyto podmínky považujeme za problematické, už jen z toho důvodu, že ve většině případů se kyberšikana rozvíjí na základě školních vztahů a opět na ně dopadá.

Důležité online zdroje a kontakty:

- www.saferinternet.cz – osvětové stránky Národního centra bezpečnějšího internetu
- www.bezpecne-online.cz – stránky pro děti, rodiče a pedagogy Národního centra bezpečnějšího internetu na téma online bezpečnosti
- www.horkalinka.cz - Horká linka provozovaná Národním centrem bezpečnějšího internetu, intervenční centrum pro boj s kyberkriminalitou. Pomáhá rovněž obětem kyberšikan s odstraňováním šikanujícího obsahu.
- www.pomoconline.cz – pomáhající linka pro řešení krizí spojených s elektronickým násilím provozované Národním centrem bezpečnějšího internetu a Sdružením Linka bezpečí
- www.sikana.org - Občanské sdružení Společenství proti šikaně
- www.nebudobet.cz – stránky projektu Nebud' obět'!
- <http://www.csicr.cz/> - stránky České školní inspekce
- <http://www.csicr.cz/cz/Rodice/Na-co-se-casto-ptate/Sikana> - řešení školní šikany z pohledu České školní inspekce
  - www.e-bezpeci.cz – webové stránky projektu E-bezpečí
  - Střediska výchovné péče – přímá pomoc při řešení kyberšikan
    - <http://aplikace.policie.cz/hotline/> - Policejní horká linka pro hlášení kyberkriminality
- http://www.nasedite.cz/cs/projekty/internet_hotline - Horká linka Nadace Naše dítě.

Doporučená literatura:

- Kolář, M.: „Nová cesta k léčbě šikany“, Portál, Praha, 2011
  - Hulanová L.: „Internetová kriminalita páchaná na dětech, psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality“, Triton, Praha, 2012
- Vágnerová, M: „Psychopatologie pro pomáhající profese“, Portál, Praha, 2004
- Šámal, P. a kol.: „Trestní zákoník“, C. H. Beck, 2009
- Nešpor K.: „Návykové chování a závislost“, Portál, Praha, 2011
- Rogers V.: „Kyberšikana: Pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty“, Portál, Praha, 2011
- Kol. Aut.: „Jak zvládnout kyberšikanu, metodický materiál“, NCBI, 2010

(www.bezpecne-online.cz)

- Willard, N.: „Cyber Savvy: Embracing Diigital Safety and Civility“, Corwin Press, 2012
- Hinduja S., Patchin J. W.: „Bullying Beyond the Schoolyard“, Corwin Press, 2009

- Hinduja S., Patchin J. W.: „Cyberbullying Prevention and Response, Expert Perspectives“, Routledge Taylor and Francis Group, 2011

Jak řešit kyberšikanu:

Viz krizový plán školy a webové stránky školy

Závěr

Jednotlivé části Minimálního preventivního programu budou kontrolovány, doplňovány o přílohy a vyhodnocovány. S MPP i jeho vyhodnocením budou seznámeni pedagogičtí pracovníci i rodiče prostřednictvím webových stránek. Na realizaci programu se budou podílet všichni vyučující, žákovský parlament a také rodiče.

Minimální preventivní program je cesta, na ní se vydáváme společně s rodiči. Očekáváme, že na jejím konci je osobnost žáka, která je s ohledem na svůj věk schopná orientovat se v dané problematice, zkoumat ji, ptát se a dělat rozhodnutí, která bude umět nakládat se svým volným časem, zvládat základní sociální dovednosti a bude si vážit svého zdraví.